

Malmö högskola

Lärarytbildningen

Skolutveckling och ledarskap

Examensarbete

15 högskolepoäng

**Skolk, en studie om "korridorvandrare",
"halvtidsskolkare" och "hemmasittare"**

"A study about different kinds of truancy"

Kristina Kruse Lindgren

Specialpedagogisk påbyggnadsutbildning 90 hp

Slutseminarium 2009-05-29

Examinator: Barbro Bruce

Handledare: Lotta Anderson

ABSTRAKT

Titel: Skolk, en studie om korridorvandrare, halvtidsskolkare och hemmasittare. ”A study about different kinds of truancy”.

Författare: Kristina Kruse Lindgren

Typ av arbete: Examensarbete (15 hp)

Handledare: Lotta Anderson, Examinator: Barbro Bruce

Program: Specialpedagogisk påbyggnadsutbildning, 90 hp, Malmö Högskola

Datum: 2009-05-29

Syfte:

Denna studie behandlar ämnet skolk. Syftet med min undersökning är att genom att studera frånvarostatistik, betygstatistik, nationella prov åk 5 samt via intervjuer med elever och skolpersonal försöka hitta mönster i orsakerna till skolk samt metoder för att motverka skolk.

Metod:

I min studie har jag valt att kombinera en kvalitativ och en kvantitativ metod. Analys av en skolas frånvarostatistik och jämförelser av denna statistik med de enskilda elevernas resultat och betyg samt intervjuer med elever och personal har lett till vissa slutsatser som redovisas i dels statistisk form, dels i form av sammanfattningar av informanternas svar.

Resultat:

Resultatet av min studie redovisas i fördjupad form utifrån dels min arbetshypotes att elever som har svårt att klara målen i åk 5 också har hög frånvaro i åk 9, dels den intervjuade personalens och elevernas syn på de olika frågeställningarna kring skolk. Min slutsats är att det finns olika sorters skolk och att man måste arbeta med skolk på många olika sätt. För att få bukt med problemen är det viktigt att vuxna runt eleven reagerar snabbt och samarbetar tillsammans med eleven för att finna framgångsrika lösningar. I samband med det understryks pedagogens viktiga roll i motivationsarbetet.

Nyckelord: frånvaro, hemmasittare, korridorvandrare, motivation, ogiltig frånvaro, skolk, skolkare.

Förord

I mitt arbete som lärare kommer jag dagligen i kontakt med elever som av olika anledningar väljer bort skolan, ofta kombinerad med en känsla av otillräcklighet vad gäller min förmåga att hjälpa den enskilda eleven att hitta vägen tillbaka till skolan. Att under några månader få tillfälle att fördjupa sig i ämnet skolk har därför varit oerhört stimulerande. Studien har gett mig ökade insikter i problematiken kring skolk, vilket inte minst den litteratur som jag tagit del av har bidragit till. Förhoppningsvis leder studien till att min förmåga att i praktiken hantera skolk i alla dess olika former, kommer att öka. Att skolk är en företeelse med många bakomliggande förklaringar, anade jag nog redan före studien. Studien har dock gett mig en mer mångfacetterad bild av fenomenet skolk än vad jag tidigare hade. Den historiska återblicken gör att ämnet känns ”tidlöst” och ständigt högaktuellt. Boken ”Elevhälsa” som trycktes och utgavs i mars månad 2009 är ett exempel på den ständiga debatt som förs i detta ämne och utbildningsminister Jan Björklunds många inlägg i debatten om skolans disciplinära problem ökar ytterligare mitt intresse för att fortsätta engagera mig i dessa frågor.

Jag vill rikta ett speciellt tack till mina informanter som ställt upp och delat med sig av sina tankar och erfarenheter. Tack även till dig som hjälpte mig med statistiken till redovisningen gällande kartläggning av åtgärdsprogram.

Ett speciellt tack riktar jag till min handledare Lotta Anderson som under hela arbetets gång gett snabb respons och utvecklande kommentarer.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 BAKGRUND.....	5
1.1 PROBLEMMOMRÅDET SKOLPLIKT OCH SKOLK	5
1.2 DET SPECIALPEDAGOGISKA PERSPEKTIVET.....	8
2 LITTERATUR INOM OMRÅDET.....	10
2.1 SKOLK – FÖRR	10
2.2 SKOLK – NUTID.....	11
2.3 FÖREKOMSTEN AV SKOLK I DEN SVENSKA SKOLAN	12
2.4 FRÅNVAROORSAKER.....	13
2.5 SKOLKETS KONSEKVENSER.....	14
2.6 POSITIVA FAKTORER SOM KAN ÖKA NÄRVARON	16
3 VETENSKAPSFILOSOFISKA TANKAR.....	18
4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	20
4.1 STUDIENS SYFTE	20
4.2 FRÅGESTÄLLNINGAR	20
4.3 HYPOTES	20
5 METOD OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	21
5.1 METODVAL.....	21
5.2 VAL AV SKOLA OCH UNDERSÖKNINGSGRUPP	22
5.3 GENOMFÖRANDET	23
5.3.1 Pilotstudien	24
5.4 DATABEARBETNING	25
5.5 VALIDITET, RELIABILITET OCH GENERALISERBARHET	25
5.6 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	26
6 RESULTAT OCH ANALYS	28
6.1 KOMMUNENS KARTLÄGGNING AV ÅTGÄRDSPROGRAM.....	28
6.2 NATIONELLA PROV ÅK 5 OCH BETYGSSTATISTIK HÖSTEN ÅK 9	30
6.3 INTERVJUER.....	32
6.3.1 Vilka elever skolkar och varför skolkar man?	33
6.3.2 Vilka konsekvenser får skolket?	35
6.3.3 Vad kan man göra för att få tillbaks skolkarna till skolan?	37
7 DISKUSSION	40
7.1 RESULTATDISKUSSION.....	40
7.2 METODDISKUSSION	44
7.3 SPECIALPEDAGOGISKA IMPLIKATIONER.....	45
7.4 SLUTSATSER	46
7.5 FORTSATT FORSKNING.....	46

Litteraturförteckning

Bilaga 1: Intervjuguide

Bilaga 2: Informationsbrev till föräldrar

1 Bakgrund

1.1 Problemområdet skolplikt och skolk

En kommun i Södra Sverige har nyligen genomfört ett övergripande arbete för att kartlägga och studera användandet av åtgärdsprogram som ett instrument för att skapa en inkluderande skola. Citatet nedan visar hur kommunen tolkar begreppet ”inkluderande skola”;

En förskola/skola som har förmåga att kompensera och anpassa sig till de olika förutsättningar som eleverna bär med sig och skapa sociala och pedagogiska miljöer som innebär att varje barns unika utvecklingsmöjligheter kommer till sin rätt (Chefsforum 2008, Andersson & Clintståhl, 2009, s. 9).

Jag har haft förmånen att i samverkan med den arbetsgrupp som utsetts att leda arbetet vara med vid kartläggningen av åtgärdsprogrammen och vid sammanfattningen av resultaten. Arbetsgruppen som genomförde kartläggningen bestod av specialpedagoger från olika skolformer i kommunen men även två högskolestuderande som skrev sitt examensarbete med utgångspunkt i undersökningen. I examensarbetet framgår att 346 åtgärdsprogram samlades in varav 296 kom från grundskolan (Andersson och Clintståhl, 2009). Av resultatet kan man utläsa att hög frånvaro i åk 9 var en av den vanligaste anledningen till att åtgärdsprogram upprättades, 22 procent av åtgärdsprogrammen nämnde frånvaron som en av anledningarna till att eleven fick problem med att uppnå målen för åk 9. För mig var de siffrorna anmärkningsvärt höga och jag bestämde mig för att ta reda på mer om orsakerna till att så många åtgärdsprogram skrivs pga. frånvaro.

För att få en uppfattning av hur litteraturen, styrdokument, kommunens handlingsplan m.m. ser på problemen runt skolk/hög frånvaro och modeller för att motverka den har jag valt att studera litteratur som handlar om skolk och hög frånvaro. Jag vill kunna skapa mig en bild om vad som kan vara orsakerna till skolk men även för att kunna förstå hur skolan ser på skolk och vilka åtgärder som skolan vidtar för att kunna vända den negativa trenden som eleven hamnat i.

Jag har under ett antal år arbetat med elever som av olika anledningar skolkar. I många år har jag använt mig av åtgärdsprogram som ett dokument att arbeta utifrån. Åtgärdsprogrammet har legat som en grund för att kunna utvärdera, reflektera och försöka hitta nya lösningar tillsammans med familj/elev. Jag hoppas även med min studie kunna finna olika framgångsfaktorer för att hjälpa elever att sluta skolka och finna skolan meningsfull, begriplig och greppbar.

Sedan den 1 juli 2006 gäller nya bestämmelser om frånvaro i skolförordningarna.

Om en elev utan giltig anledning uteblir från skolarbetet, ska rektorn se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare (6 kap. 8a § grundskolförordningen).

Det behöver inte vara rektorn som personligen tar kontakt med vårdnadshavare men rektor har det yttersta ansvaret för att någon i skolan sköter kontakten. Bestämmelserna förtydligar även vikten av samarbete med elevens vårdnadshavare. Kravet för att eleven ska delta i skolarbete finns för att eleven ska nå målen för utbildningen.

Vårdnadshavaren har ansvar för barnets uppfostran och därför är det av vikt att vårdnadshavaren informeras om elevens skolsituation.

I Skollagen (1985:1100) 3 kap.1§ kan följande läsas angående skolplikt:

Barn som är bosatta i landet har skolplikt enligt föreskrifterna i detta kapitel. Skolplikt gäller dock inte i fråga om barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola. Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom.

När man blir skolpliktig och hur länge man har skolplikt framgår av skollagen:

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år (7 §).

Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det kalenderår då barnet fyller 16 år eller, om barnet fullgör skolplikten i specialskolan, 17 år (10 §).

Det framgår också vid vilka tillfällen eleven har rätt att vara frånvarande från skolan:

Varje barn, som fullgör skolplikt inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom eller på något annat sätt, ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om barnet inte är sjukt eller har annat giltigt skäl att utebli. En elev får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter (11 §).

Skolverket poängterar även vikten av att eleverna känner till konsekvenserna av att utebli från lektioner. I samband med skolans arbete med ordningsregler kan man även diskutera rutinerna runt skolka.

Om frånvaron upprepas vid flera tillfällen räcker det inte med att bara informera vårdnadshavarna utan här måste skolan tillsammans med vårdnadshavarna försöka komma tillrätta med frånvaron. Det kan t.ex. göras med hjälp av åtgärdsprogram.

Trots den tydliga lagstiftningen kring skolplikt och frånvaro är skolka ett stort problem i den svenska skolan. En studie av ca 10 000 Stockholms elever år 2002 visar att 20-30 procent av eleverna i åk 9 och 55-60 procent av åk 2 elever på gymnasiet skolkat minst en gång under den senaste 10-veckorperioden (Karlberg & Sundell, 2004). En liknande undersökning som genomfördes år 2004 visade ungefär samma siffror (Sundell, El Khouri & Månsson, 2005). En nationell kartläggning av långvarig frånvaro i grundskolan genomfördes under läsåret 2006/2007 och sammanställning av de inrapporterade svaren gav följande resultat;

- 1600 elever hade varit fullständigt frånvarande sedan minst en månad.
- 100 elever hade varit frånvarande under hela läsåret.
- 5000 elever var sporadiskt frånvarande sedan minst två månader.
- 500 elever hade under året skickats hem för undervisning i hemmet av t.ex. säkerhetsskäl, ungefär 100 elever under en månad eller längre (Skolverket, 2008, s.106).

Enligt LPO 94 har alla skolor skyldighet att anpassa undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov. Men innan skolan kan sätta in rätt åtgärder måste elevens situation kartläggas. Elevernas frånvaro kan bero på själva skolmiljön (Häggqvist, 2000) men även yttre faktorer kan vara orsaken till att eleverna väljer att inte gå på sina lektioner (Karlberg & Sundell, 2004).

Med bakgrund i styrdokument och litteraturstudier finner jag det angeläget att undersöka orsakerna till varför ett antal elever tenderar att välja bort den rättighet de har att skaffa sig en utbildning som ger dem kunskaper för att kunna klara sig i ett demokratiskt samhälle. En utbildning som ger dem förutsättningar att kunna skaffa sig ett arbete som känns meningsfullt och som tryggar deras framtid. Jag har valt att undersöka vad elever och pedagoger/elevhälsopersonal har för uppfattning om skolka och dess konsekvenser samt vad de tror skola och föräldrar kan göra för att hjälpa elever som skolkar.

1.2 Det specialpedagogiska perspektivet

I 1974 års lärarutbildning (LUT) definierades begreppet specialpedagogik enligt följande (Brodin & Lindstrand, 2004).

Specialpedagogik är inte längre en annorlunda pedagogik för vissa och relativt få elever. Den är medvetet prövande och vidareutvecklande av allmänna pedagogiska teorier i sökandet efter det ökade stöd som många elever under längre eller kortare tid kan behöva i sin naturliga omgivning. Specialpedagogik blir då något som präglar vardagsarbetet för all skolans personal (SOU 1978:86, s.279).

Jag har i min studie bl.a. valt att granska Nilholms (2007) perspektiv inom det specialpedagogiska området. Historiskt sett uppstod specialpedagogiken som ett svar på att den vanliga skolan inte passade för alla grupper av barn. Begreppet specialpedagogik används när den vanliga pedagogiken inte räcker till och riktar sig till barn i behov av stöd ur olika perspektiv, såväl negativt dvs. att den traditionella pedagogiken leder till individens stigmatisering, som positivt dvs. att individen stärks i sin utveckling genom möjligheterna till extra stöd.

Nilholm (2007) presenterar tre olika specialpedagogiska perspektiv, nämligen det ”kompensatoriska”, det ”kritiska” samt ”dilemma” perspektivet. I det *kompensatoriska perspektivet* är specialpedagogens uppgift att kompensera individens brister. För att kunna göra detta identifierar man olika typer av problemgrupper. Man söker ofta neurologiska och psykologiska problem hos individen som kan bidra till förståelse och definiera vilka åtgärder som behöver vidtas.

Det *kritiska perspektivet* hävdar att skolmisslyckanden bör sökas utanför eleven. Skolans uppgift handlar om att möta alla elever och skapa en miljö för mångfald. Det kritiska perspektivet ser elevernas olikheter som en resurs för skolan. Enligt det kritiska perspektivet är diagnostisering inte till fördel för eleverna utan endast för skolan, och skolan behöver inte förändras eftersom misslyckandet beror på individens brister. Haug diskuterar specialpedagogik utifrån ett demokratiskt deltagarperspektiv som liknar det kritiska perspektivet. För att undvika att elever stigmatiseras bör undervisningen ske i den klass där barnet är inskrivet som elev (Haug, 1998 i Nilholm 2007). Enligt Haug (1998) kommer skillnaden mellan pedagogik och specialpedagogik efter hand att lösas upp. Pedagogik handlar om utveckling och förändring, hur människor kan bli delaktiga i sitt eget liv och det omgivande livet. Att eleven vill och kan lära sig är inte en egenskap

hos individen, utan en följd av de erfarenheter man gjort och det bemötande man får, där läraren och det pedagogiska bemötandet spelar en avgörande roll (Jenner, 2004).

Men även det kritiska perspektivet kritiseras enligt Nilholm (2007) av förespråkarna av det så kallade *dilemmaperspektivet*, ett perspektiv som är mindre känt än de två tidigare. Medan det kritiska perspektivet gör anspråk på att problemen kan lösas av det moderna utbildningssystemet, är det centrala temat i dilemmaperspektivet att skolan, för att eleverna ska kunna utveckla sina färdigheter och kunskaper, måste anpassa sig till elevernas olikheter. Dilemmaperspektivet betonar risken av att inte kategorisera eller identifiera elever som behöver mer stöd än andra. Samtidigt finns risken att man genom kategoriseringen skapar stora grupper som blir speciella i negativ bemärkelse. Problemet med det kompensatoriska perspektivet är enligt dilemmaperspektivet att väldigt många elever anses avvikande.

När det gäller att hjälpa elever som väljer bort skolan kan man se på problemen utifrån både det kompensatoriska och det kritiska perspektivet. En elev som skolkar hamnar ofta i en ond cirkel och det gäller därför att skolan möter eleven utan att denne för den skull känner sig stigmatiserad.

2 Litteratur inom området

Innan jag började min egen studie har jag försökt skapa mig en uppfattning om skolklubb och hur man kan arbeta för att motverka skolklubb genom att fördjupa mig i litteratur och ett antal rapporter som behandlar ämnet skolklubb och hög frånvaro.

2.1 Skolklubb – förr

Ordet skolklubb kommer troligen från medellågtyskan, *schulken* ”hålla sig dold” eller ”ligga på lur” frånvaro från skolan utan giltigt skäl. (Nationalencyklopedin). I Nordisk familjebok kan man läsa följande förklaring på ordet skolklubbning:

Skolklubbning, oloflig bortovaro ifrån undervisning, tjänst o.s.v. I skolan har skolklubbning alltid varit belagd med straff, olika för olika tider och seder. Så t.ex. fick på 1700-talet i Örebro skola en gosse, som skolklubbade i aftonbönen, *handplagg: en annan som skolklubbade i skolan och ljugit för sina föräldrar fick bära ”klumpen”. Stundom hade skolklubbningen goda grunder, såsom socknegång, brist på kläder, för stark köld i det ända in på 1800-talet oeldade skollokaler. o.d. Vanligt var s.k. skolsjuka, d.v.s. att en gosse på grund av föregifven sjukdom håller sig hemma från skolan, sådan händer, stundom af klemiga föräldrar, särskilt mödrar, erhåller intyg om sjukdom. Numera då lokalerna äro vackra och väl uppvärmda och undervisningen rolig, illustrerad som den är af all slags materiel, äro både skol-sjukan och andra former av skolklubbning mera sällsynta. (Uggleupplagan 1917, s 1106)

I Stockholm infördes 1897 något som kallades Skolkardaghem. Skolkardaghemmen var uppfostringsanstalter för barn som pga. föräldrarnas bristande tillsyn hindrades gå i skolan. Anstalten upphörde 1907 sedan en ny lag trädde i kraft som krävde att barnhem upprättades till barn som försumrades av sina föräldrar.

Skolklubb har funnits i alla tider och man har på olika sätt försökt komma tillrätta med problemet. Även för 100 år sedan fanns det sociala problem som medförde att eleverna inte gick till skolan. Redan då försökte man finna andra skolformer för att komma tillrätta med problemet.

* Disciplinen uppehölls vanligen genom **handplagg** med ett ris som ofta fanns till hands i klassen. Läraren använde sig av riset vid bestraffning av eleven, ofta med slag på händerna. (Paul Peter Waldenströms minnesanteckningar, 1928)

2.2 Skolk – nutid

Enligt Skolverket (2008) kan skolk kopplas till tonåringarnas besvärliga utvecklingsfas, men även till skolans organisation på högstadiet med klassbyten, fler lärare och en ökad anonymitet jämfört med de lägre stadierna. Karlberg & Sundell (2004) menar att det finns två konkurrerande synsätt gällande skolk. Det ena ser skolk som en sund protest mot en skola där eleverna inte känner någon motivation eller arbetsglädje. Det andra synsättet anser att skolk är ett uttryck för att ungdomen lever i en pressad situation där misslyckandet i skolan kan kopplas till kriminalitet och annat riskfyllt beteende. Även Sundell, El Khouri & Månsson (2005) beskriver i sin rapport att det i Sverige finns två synsätt att se på skolk.

Det ena är att skolk är en berättigad protest mot en skola som inte förmår ge eleverna någon arbetsglädje. Det andra synsättet är att skolk är ett tecken på ett asocialt liv som kännetecknas av en rad andra normbrott som exempelvis missbruk, kriminalitet och generellt bristande skolanpassning. (Sundell, El Khouri & Månsson, 2005, s. 3)

Vidare menar författarna att det även finns en viss del av skolk som beror på att skolan inte kan tillgodose elevernas behov. Man skolkar för att få extra tid till att träna till prov och redovisningar.

Enligt Härdervik (2008) saknar skolan idag anknytning till verkligheten. Många elever (men inte alla) går pliktskyldigt till skolan fast de inte ser någon koppling mellan det de gör i skolan och vad de tänker göra i framtiden. Skolan har svårt att ge eleverna ett sammanhang vilket kan medföra att elever skolkar. Många av eleverna känner ingen glädje i lärandet. Även Häggqvist skriver i sin rapport (2000) att skolk kan vara ett mått på skolans arbetsmiljö och elevers hälsa. Hennes undersökning visar att skälet till skolk, enligt de högstadieelever som tillfrågades, beror på skolans innehåll och utformning. Eleverna anger som återkommande orsak att undervisningen inte känns meningsfull. Den känns tung och krävande och eleverna har problem att hänga med. Vidare menade Häggqvist att frånvaron skapar en obalans hos elever som kan orsaka stress. Eleven har svårt att hantera sin situation och behöver hjälp för att få den greppbar. Stress kan uppkomma om kraven är för höga, inflytandet för lågt och det sociala stödet otillräckligt. Däremot ökar vårt välbefinnande om kraven är lagom stora och vi har ett bra stöd från vår omgivning (Atonovsky, 1991).

Viktiga kunskaper om orsaker till frånvaro och faktorer som bidrar till att förhindra eller minska den går att finna i tidigare forskning. Forskningen kan delas in i två olika områden.

Företrädare för det ena är individfokuserade och kopplar samman elevens frånvaro med ett riskbeteende, medan företrädare för det andra menar att det är brister i skolans arbetsmiljö som kan leda till frånvaron. Genom tidigare studier konstateras att den långvariga ogiltiga frånvaron ofta börjar med ströfrånvaro och att det är viktigt att se ströfrånvaron som ett varningstecken för att hindra eleverna att klättra i ”skolktrappan”(Skolverket, 2008). Det första steget i trappan kan vara sena ankomster som sedan övergår till sporadisk frånvaro och eleven är högst upp i trappan när frånvaron slutligen är både hög och långvarig.

Skolverket (2008) skiljer även på två olika sorters skolk; ströfrånvaro och långtidsskolk. Skillnaden mellan dem är bl.a. att elever med ströfrånvaro fortfarande har en koppling till sin klass och sina klasskamrater, de är fortfarande en del i gruppen. Långtidsskolkarna däremot har ingen förankring i klassen och har ingen kontakt med sina klasskamrater vare sig i skolan eller utanför skolan.

2.3 Förekomsten av skolk i den svenska skolan

Enligt Karlberg & Sundell (2004) skolkar svenska elever lika mycket eller mer än i många andra länder. Program för International Student Assessment (Pisa) genomför kontinuerligt internationella undersökningar kring skolrelaterade frågor. En av deras rapporter behandlar elevers deltagande i skolan och deras känsla av att tillhöra skolan. Man jämförde och studerade ett urval av 15-åringar i 43 länder. Studien visade att var femte elev (20 %) har ett lågt deltagande i skolan. Sammanfattningsvis hade eleverna i Sverige ett lågt deltagande i skolan men de svenska eleverna hade en relativt hög känsla av tillhörighet. Svenska elever trivs i skolan, de känner sig hemma där och tycker att det är lätt att få vänner (Pressmeddelande Skolverket, 2004).

Karlberg & Sundells rapport (2004) bygger på data hämtad från 2002-års drogvaneinventering i Stockholm med ca 10 000 elever från åk 9 och åk 2 på

gymnasiet. Undersökningen visar att 34 procent flickor och 29 procent pojkar i åk 9 och 59 procent flickor och 56 procent pojkar i åk 2 på gymnasiet hade skolkat minst en gång under den senaste 10-veckorsperioden. Även Sundell, El-Khoury & Månssons (2005) rapport, som bygger på data från 2004 års drogvaneinventering i Stockholm, visar på liknande siffror.

Sambandet mellan omfattningen av skolk och kön har avtagit genom åren. Tidigare studier visade att pojkar skolkade mer än flickor, men under 1980-talet utjämnades skillnaderna och efter 1980 talet är skolk lika vanligt oavsett kön. Frånvaron är lika hög i de kommunala skolorna som de fristående och den är vanligare i storstäderna än på mindre orter (Skolverket, 2008).

Springe (2009) definierar begreppet otillåten frånvaro och delar upp dem i tre olika begrepp:

Benämningen **hemmasittare** avser de elever som är hemma från skolan mer än tre veckor i streck utan giltig orsak.

Benämningen **korridorvandrare** avser de elever som regelbundet är frånvarande en eller flera lektioner i veckan men som oftast är kvar i skolan.

Benämningen **skolkare** avser de elever med hög frånvaro, som regelbundet är frånvarande från ett antal lektioner varje vecka utan giltig orsak. (Springe, 2009, s. 21)

Ytterligare ett begrepp kommer att behandlas i min studie, nämligen de sk.

”**halvtidsskolkarna**”. Ett begrepp som en av de intervjuade pedagogerna använder på elever som väljer att göra annat på sina lektioner än vad som är avsikten med själva lektionen, som tex. att gå på toaletten, försvinna på vägen till biblioteket, vässa pennan, hämta något i sitt skåp, pratar med kompisar, ”glömma” sina idrottskläder, skicka sms m.m.

2.4 Frånvaroorsaker

Enligt Springe (2009) finns det lika många skäl till att elever skolkar som det finns skolkare. Häggqvists resultat (2000) visar att den psykosociala arbetsmiljön är en bidragande faktor till elevers frånvaro och att frånvaron ofta är kopplas till konflikter. För flickorna är bra relationer med både vuxna och kamrater viktiga skyddsfaktorer som skapar en trygghet i skolan och minskar skolket. För pojkarna är framförallt bra kontakter med kamrater i samma ålder en viktig faktor för ett högt deltagande i skolan.

Ungdomarnas sociala liv i skolan har stor inverkan på hur deras beteende yttrar sig. Ungdomar grupperar sig och skaffar sig olika sociala identiteter vilket kan ha en förklaring till varför elever skolkar (Lindberg-Bergentoft, 2008).

Föräldrars inställning till skolan har också stor betydelse för närvaron. Föräldrar som är negativa till skolan har barn som är mer benägna att skolka (Skolverket, 2008). Enligt Karlberg & Sundell (2004) har föräldrarna till barn som skolkar sämre kontroll på sina barn och färre regler hemma. Skolkarna bestämmer ofta själva när de skulle komma hem på kvällarna och umgås mindre ofta med sina föräldrar.

I en studie (Jönsson, 1990) menade eleverna att själva undervisningen kunde vara en orsak till att de skolkade, dels för att de upplevde den som ointressant och jobbig, dels för att de hade svårt att hänga med i undervisningen. Skolans utformning och innehåll uppgavs som skäl till skolkandet. Dessutom förklarade 77 procent av de intervjuade eleverna att de skolkade för att slippa prov eller för att hinna läsa till dem. Jönsson (1990) beskriver också att elever och lärare hade olika förklaringar till skolket. Medan elever ansåg att undervisningen var för tråkig eller för slapp, ansåg lärarna att skolans utformning, dvs. den fysiska och socialpsykologiska miljön var anledningen till elevernas skolfrånvaro. Jönsson ställer sig frågan om sambandet mellan skolresultat och frånvaro, dvs. är det skolket som försämrar skolresultaten eller skolkar elever för att de inte behärskar skolan och för att de är rädda att misslyckas. Enligt Jenner (2004) kan dåligt självförtroende vara en anledning till att man blir rädd för att misslyckas. En individ med svag tilltro till den egna förmågan tar gärna misslyckandet som bekräftelse på den egna dåliga förmågan, dvs. han eller hon ser sig redan på förhand som dömd att misslyckas.

2.5 Skolkets konsekvenser

Karlberg & Sundell (2004) rapport visar att skolkarna ofta kommer från svenska hem och att de lever med en av föräldrarna. Skolkarna som grupp är mer kriminella än icke-skolkare och de är oftare själva offer för brottslighet. De använder sig av tobak, alkohol och dopningsmedel i större utsträckning än icke-skolkare. Skolkarna upplever, menar Karlberg & Sundell, att de har mindre kontroll över sin skolsituation och att de trivs

dåligt i skolan. De saknar oftast betyg i kärnämnen: svenska, matematik och engelska. Skolkarnas föräldrar har sämre kontroll på sina barn och saknar ofta regler hemma.

Även Sundell, El-Khoury & Månsson (2005) visar att skolkande elever är överrepresenterade i samtliga typer av normbrott. De har begått fler kriminella handlingar, fler använder droger, de fuskar oftare i skolan och är inblandade i olika mobbingärenden. Skolkarna har svårt att uppnå skolans mål och saknar betyg i något eller några kärnämnen. Skolkarna bestämmer oftare själva när de ska komma hem på kvällarna och de umgås mindre ofta med sina föräldrar. Skolkande elever har sämre föräldrarelation och umgås ofta med normbrytande kamrater. Enligt rapporten liknar resultaten tidigare forskning, bl.a. nämns Newcomb med kollegor (2002) som bekräftar att bristande inlärning och en asocial attityd är de viktigaste faktorerna för att förklara skolk. Resultaten visar tydligt på att skolk framför allt ska ses som en markör för ett asocialt liv.

Elever som skolkar löser problemen för stunden men hamnar i en ond cirkel som medför att de har sämre möjligheter att fullfölja sina studier och riskerar få ofullständiga betyg. Goda skolprestationer utgör en skyddsfaktor senare i livet och eleverna får bättre möjligheter att läsa vidare och göra ett yrkesval. En longitudinell studie visar att skolkande elever i vuxen ålder har haft svårt att hantera äktenskap, har haft svårt att behålla jobb samt hamnar oftare i arbetslöshet (Karlberg & Sundell, 2004). Elever med dåligt självförtroende ser misslyckandet som en bekräftelse på den egna dåliga förmågan och på att man kommer att fortsätta misslyckas även i framtiden. Dessa elever tappar tron på att kunna göra något åt saken (Jenner, 2004).

Frånvaro är en signal på obalans som, om den inte uppmärksammas av eleven själv samt av omgivningen, kan leda till kroppsliga besvär där symptom kan vara stress (Häggqvist, 2000). Häggqvist poängterar vidare vikten av att se frånvarons olika orsaksfaktorer i ett sammanhang.

2.6 Positiva faktorer som kan öka närvaron

I Skolverkets rapport (2008) sammanfattas i korthet att skolmiljön måste utformas så att den passar så många elever som möjligt. En god skolmiljö förbättrar elevernas trivsel och motverkar ströfrånvaron som sedan i sig kan leda till långvarig frånvaro. Andra viktiga faktorer för att motverka frånvaro är noggrann närvarokontroll, uppföljning av frånvaro och att elever tar igen den tid de missar för att inte komma efter i skolarbetet. Ett bra samarbete mellan hem och skola är också en framgångsfaktor. Det motverkar frånvaro samt gör det lättare att lösa problemen när de uppstår.

I en undersökning som genomfördes av Skolverket år 2007 tillfrågades kommuner i Sverige om exempel som pekar på positiva åtgärder i skolan eller i klassrummet för att motverka elevers frånvaro. Enligt undersökningen var en vanlig åtgärd att elever med hög frånvaro placerades i mindre undervisningsgrupper. En stadsdelnämnd skrev att "Det bästa exemplet är pedagoger som i sitt förhållningssätt bidrar till att eleven fungerar tillfredställande i den vanliga skolmiljön. Pedagoger som stöttar utan att pressa är framgångsrika" (Skolverket, 2008 s. 93).

I Sundbybergs kommun (Springe, 2009; Skolverket, 2008) genomfördes ett projekt som kallades "Projekt hemmasittare" Målsättningen var att få hemmasittande elever till skolan. Projektansvarig utredare och familjeterapeuten Kjell Arne Springe, menar att en meningsfull skolgång som inte bara handlar om prestation och bra betyg är faktorer som skyddar mot otillåten frånvaro. Skolan behöver skapa en organisation ur ett elevperspektiv där eleverna får stöd av varandra och känner sig trygga och att vuxna och skollädaingen är engagerade och deltagande. Väl fungerande mentorskap och kamratstödverksamhet är andra faktorer som kan bidra till att skyddsnetet runt eleven stärks. Skolans rutiner runt skolk och hög frånvaro är också mycket viktig. Andra positiva faktorer kan vara undervisning i livskunskap, social och emotionell träning samt fysiska aktiviteter. Även att utveckla föräldragrupper för föräldrar till tonåringarna med hög frånvaro har skapat positiva nätverk.

Skolorna i projektet skaffade sig nära kontakt med föräldrarna och hade dagliga kontakter med de frånvarande eleverna. Skolpersonal ringde, störde och tom. åkte hem

för att hämta elever. Varje barn fick en individuell planering och skolans personal fanns alltid till hands för att stötta eleven. Projektet visade goda resultat och på två år hade antalet ”hemmasittare” sjunkit från 25 till 8 elever.

3 Vetenskapsfilosofiska tankar

Aaron Antonovsky skriver i sin bok "Hälsans Mysterium" (1991) om olika påfrestningar som vi måste klara för att ha hälsan i behåll. Livet är fullt av motgångar, krav och konflikter av olika slag som måste lösas. En del klarar av att behålla hälsan trots problem, andra blir sjuka av kraven. Enligt Antonovsky hänger skillnaderna samman med hur vi som individer upplever tillvaron. Om vi känner att den är begriplig, hanterbar och meningsfull har vi lättare att klara av kriser som uppstår. För att beskriva detta använder Antonovsky begreppet KASAM – Känsla Av SAMmanhang. Enligt Antonovsky ger ett bra KASAM bättre möjlighet att klara motgångar och samtidigt hålla sig frisk. Människors förklaringar till framgång handlar om utveckling och förändring och om hur människor kan bli delaktiga i sitt eget liv.

Skolk skapar obalans i tillvaron och kan orsaka stress. Eleverna får svårt att hantera sin situation och behöver hjälp och stöd för att kunna återfå greppet om den. Stress kan uppkomma när kraven är för höga, inflytandet för lågt och det sociala stödet otillräckligt (Häggqvist, 2000).

Pedagogik handlar om delaktighet och om hur människan blir delaktig i sitt eget liv och tillvaron runtomkring. Enligt Jenner (2004) kan läraren med sitt engagemang och intresse skapa delaktighet och öka motivationen hos sina elever. Han beskriver i sin bok motivationens betydelse för inläringen.

Ordet motivation kommer från det latinska ordet "movere" och betyder att röra sig. Vad är det som får människor att röra sig? Motivation är inte en egenskap hos individen utan en följd av erfarenheter man gör och de bemötande man får. Motivation definieras som en inre drivkraft och en strävan mot uppställda mål samt ett samarbete dem emellan. Jenner (2004) skriver att målet måste vara;

- greppbart, dvs. det gäller för eleven och pedagogen att inte sätta alltför höga mål,

- begripligt, dvs. eleven måste kunna få svar från pedagogen på frågan varför han/hon utför vissa aktiviteter,
- hanterbart, dvs. elev och pedagog måste tillsammans kunna bedöma förutsättningarna för att eleven ska lyckas.

Enligt Jenner (2004) har pedagogen en viktig roll i motivationsarbetet. Det är pedagogens uppgift att förstå eleven och ansvara för en fruktbar relation. Det är viktigt att pedagogen har förståelse för dålig självkänsla och vad många misslyckanden kan innebära. Det viktigaste är inte att bli sedd utan *hur* man blir sedd. I Antonovskys Kasam-begrepp ingår pedagogen som en viktig del i att göra tillvaron meningsfull, hanterbar och begriplig för eleven. Arbetet med att öka elevernas motivation och tro på framtiden är en av skolans viktigaste uppgifter. Många elever väljer att skolka för att de känner sig stressade (Häggqvist, 2000). Skyddsfaktorer som motverkar stress är delaktighet, inflytande, social trygghet, belöningar och tydlighet (Springe, 2009; Antonovsky, 1991).

4 Syfte och frågeställningar

Karlberg & Sundell (2004) menar att det finns två konkurrerande synsätt gällande skolk. Enligt det ena är skolk en sund protest mot en skola där eleverna inte känner någon motivation eller arbetsglädje. Enligt det andra är skolk ett uttryck för att misslyckande i skolan som kan kopplas till kriminalitet och annat riskfullt beteende. Häggqvists studie (2000) visar att det är den psykosociala arbetsmiljön som är en bidragande faktor till skolket och Jönssons studie (1990) menar att det kan bero på själva undervisningen. Med hänsyn till att litteraturen anger olika skäl till varför elever skolkar valde jag att själv intervjua elever och skolpersonal för att få deras bild av skolk. Jag försökte även finna samband genom att studera frånvarostatistiken hos en årskurs och göra en jämförelse med deras nationella prov i åk 5 och betygen från höstterminen i nionde klass.

4.1 Studiens syfte

Syftet med min undersökning är att genom att studera frånvarostatistik, betygstatistik, nationella prov åk 5 och intervju med elever och skolpersonal försöka hitta ett mönster i orsakerna till skolk samt metoder för att motverka skolk.

4.2 Frågeställningar

- Vilken uppfattning har elever och skolpersonal om vem som skolkar och varför man skolar?
- Vilken uppfattning har elever och skolpersonal kring skolkets konsekvenser?
- Vilken uppfattning har elever och skolpersonal kring frågan om olika åtgärder för att motverka skolk?
- Vilken betydelse har specialpedagogiska insatser?

4.3 Hypotes

Att det finns ett samband mellan låga resultat på nationella proven i åk 5 och hög ogiltig frånvaro i åk 9.

5 Metod och tillvägagångssätt

Genom föreläsningar och litteraturstudier har jag fått insikt i de olika metoder som finns för att samla in olika data. Enligt Holme & Solvang (1997) ska valet av metod ske utifrån undersökningens problemformulering. Vanligtvis diskuteras två vetenskapliga inriktningar, positivism och hermeneutik. Positivismen har sitt ursprung i naturvetenskapen och hermeneutiken i humanvetenskapen. Positivisten hävdar sann (fakta) kunskap medan en hermeneutiker försöker få en djupare insikt genom förståelse (Thurén, 2006). Ett vanligt sätt att kategorisera de olika forskningsinriktningarna är i kvantitativa och kvalitativa studier (Holme & Solvang 1997; Stukát, 2005). I den kvantitativa metoden samlar forskaren in en mängd fakta för att finna mönster vilka sedan analyseras för att kunna dra generella slutsatser. Den kvalitativa forskningen lägger sin vikt på holistisk information, då denna forskningsmetod går på djupet för att förstå och tolka resultatet samt bedöma helheten. Tidigare fanns en tydlig motsättning mellan den kvalitativa och kvantitativa forskningen (Stukát, 2005). Idag har de båda forskningsinriktningarna närmast sig varandra och fördelar med att använda dem tillsammans kan ses. Enligt Holme & Solvang (1997) finns det mycket att vinna genom att kombinera de två metoderna, dvs. de kan med sina starka och svaga sidor komplettera och därmed stärka varandra. Den kvalitativa studien präglas av flexibilitet och den kvantitativa av strukturering. Med hjälp av den kvantitativa datainsamlingsmetoden kan man göra en förundersökning för att skaffa sig en bredare bild av sitt ämnesval. Genom den kvalitativa kan man gå ett steg längre och fördjupa sig ytterligare.

5.1 Metodval

Jag har till min studie valt att kombinera de båda metoderna, dvs. den kvantitativa och kvalitativa datainsamlingsmetoden. Genom att sammanställa frånvaron från skolans datoriserade frånvaroprogram har jag funnit mönster som sedan kan generaliseras. När sammanställningen av frånvaron var klar fortsatte jag min studie genom att använda intervjuer. Genom samtalet lär vi känna människor och den kvalitativa

forskningsintervjun syftar till att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld. Samtalet är ett gammalt sätt att förvärva kunskap (Kvale, 1997). Enligt Stukat (2005) kan intervjun vara strukturerad eller ostrukturerad. Kvale (1997) skriver om en halvstrukturerad intervjuform som innehåller förslag på viktiga frågor eller teman och att det finns möjlighet till förändringar i intervjun när det gäller frågornas form och ordningsföljd. Intervjuaren har en checklista med ett antal teman eller frågor men anpassar sig till den intervjuade (Bilaga 1).

Jag använde mig av den halvstrukturerade intervjuformen. Genom att inte låsa mig vid fasta frågor ansåg jag det lättare att följa elevernas tankegångar. Styrkan i den kvalitativa intervjun är att undersökningssituationen liknar en vardaglig situation eller ett vanligt samtal (Holme & Solvang, 1997). Detta anser jag vara av vikt när man ska ta reda på vad ungdomar och skolpersonal tycker och tänker.

5.2 Val av skola och undersökningsgrupp

Valet av skola kan påverka studiens resultat. Enligt Skolverket (2008) är elever i storstäder samt elever vars föräldrar har en negativ inställning till skolan, mer benägna att skolka än andra. Även valet av informanter kan påverka resultatet. Lindberg-Bergemtoft (2008) framhåller i sin studie "Vad är skolk?" att ungdomar med egen erfarenhet av att skolka har bättre insikt än andra i sitt eget såväl som andras beteende. Det är troligt att bilden även kan se något annorlunda ut för sådan skolpersonal som arbetar nära elever med hög frånvaro, jämfört med personal som inte gör det. Av anonymitetsskäl kommer inte skolan att nämnas vid namn men för att kunna ge en bild av miljön där den är belägen, ges här en kort presentation.

Den undersökta skolan är belägen i en mindre kommun utanför en storstad. I kommunen bor ca 20 000 invånare. Kommunen har en yngre befolkning, fler barnfamiljer och färre ensamstående än genomsnittet för Sveriges kommuner. Andelen förvärvsarbete uppgick till 81 procent år 2007 som kan jämföras med riksgenomsnittets 76 procent. Den studerade skolan är en 7-9 skola med ca 510 elever, varav 87,4 procent av eleverna 2008 var behöriga till gymnasiet. Vilket kan jämföras med riksgenomsnittet där 88,9 procent av eleverna var behöriga till gymnasiet. Skolans

meritvärde uppgick till 194,7 poäng år 2008, jämfört med riksgenomsnittet som var 198,5 poäng. Andelen elever som saknar betyg i två eller flera ämnen är hög och antalet elever som nått målen i alla ämnen våren 2008 uppgick till 66,9 procent.

För den kvantitativa delen av studien har material samlats in från den studerande skolans samtliga åk 9 elever vilket utgör ca 190 elever fördelade på åtta klasser. Material över frånvaro från nuvarande nior har samlats in från den dag de började åk 7 till och med höstterminen i åk 9. Studien kallas för populationsundersökning eller totalundersökning när man väljer att studera hela urvalet av en grupp, i det här fallet alla nior på skolan (Stukát, 2005). Den studerade skolan använder sig av ett databaserat frånvaroprogram som gör det enkelt att få fram statistiska uppgifter samt göra jämförelser. I programmet går att utläsa anledningen till frånvaron, skillnader i frånvaron beroende på ämnen, klass, kön m.m. Det går även att studera enskilda elever och se hur frånvaron har gestaltat sig över längre perioder.

Den kvalitativa studien bygger på intervjuer med frågeställningar som förhoppningsvis kan leda till stimulerande samtal om skolk och dess konsekvenser. Urvalet av informanter baserades på den kvantitativa undersökningen. För att kunna få en bra spridning har jag valt att intervjua både pojkar och flickor. Några av informanterna har många skoltimmar medan vissa av dem inte har några alls. För att även kunna skapa mig en bild av personalens uppfattningar, kommer två pedagoger och en person från elevhälsoteamet att intervjuas.

5.3 Genomförandet

För att kunna få en överblick av eleverna i åk 9 och deras frånvaro började jag med att studera det datorbaserade frånvaroprogrammet. Statistik från åk 7 till och med hösten åk 9 togs fram för varje elev och jämfördes utifrån klass, kön, ämne, anmäld frånvaro, oanmäld frånvaro. Elever med hög oanmäld frånvaro/skolk studerades extra. För att kunna få en djupare kunskap använde jag mig av nationella prov från åk 5 samt åtgärdsprogram som bedömningsunderlag. Klasserna jämfördes och en bild kunde skapas över vilka elever som skolkade och hur länge det pågick. Genom åtgärdsprogrammen kunde även till viss del orsakerna till frånvaron utläsas. Medan en

hel del av statistiken från frånvaron redan var färdigställd genom datorprogrammet, bearbetade jag data för att kunna läsa ut mönster beroende på kön, klass, årskurs samt jämföra med betygen etc.

Genom den kvantitativa undersökningen skapade jag mig en bild av skolket men använde den även för att hitta en bra blandning av tänkta informanter. Jag ville genom att förstå ungdomarnas sociala värld skapa mig en uppfattning om hur de upplever problemen runt skolk. Genom att fråga både pojkar och flickor, elever som skolkar och elever som alltid är på sina lektioner hoppades jag få fler och mer omfattande svar på mina frågor. Jag önskade även ta reda på hur vuxna ser på skolk och valde därför att intervjua både pedagoger och skolhälsopersonal. De båda yrkesgrupperna träffar ofta eleverna i olika miljöer och har kanske inte riktigt samma uppfattning i frågorna kring problemet skolk.

5.3.1 Pilotstudien

Intervjun byggde på olika teman utifrån studiens frågeställningar med förhoppning om att det kunde leda till stimulerade samtal om skolk och dess konsekvenser. Som stöd under intervjuerna använde jag mig av en intervjuguide (Bilaga 1). Jag hoppades få ställa följdfrågor som skulle leda till spontana och öppna svar från de intervjuade. Eftersom intervjuerna beräknades ta mer än en halvtimme använde jag mig av ljudupptagning.

Det är inte alltid så att den information som samlas in är relevant för den frågeställning som finns. Om vi upptäcker det under insamlingsfasen är det för sent. Detta problem kan man komma tillrätta med genom att testa sina frågeställningar i förväg och göra en så kallad pilotstudie (Holme & Solvang, 1997). När mina frågeställningar var klara testade jag dem genom att intervjua mina barn, 16 och 18 år gamla. Några frågor tillkom, några frågor plockades bort och några behövde förändras.

Pilotstudien gav även en annan positiv effekt. Jag hade lånat en bandspelare av modell äldre från en av mina kollegor på skolan. Jag lyckades få den att fungera efter batteribyte och nya inköpta band. Efter intervjun med min son undrade han varför jag inte använde min nya telefon för digital inspelning istället för den lite mer ålderdomliga tekniken. Han undervisade mig några minuter och nu kan jag både spela in och spara

mina ljudfiler på telefonen. Ljudet i telefonen är av betydligt bättre kvalitet än ljudet från bandspelaren.

5.4 Databearbetning

Frågeguiden (Bilaga 1) som användes vid intervjuerna delades upp i tre olika teman och i redovisningen av intervjuresultaten behandlas varje tema för sig.

Följande teman bearbetades:

- Vilka elever skolkar och varför skolkar man?
- Vilka konsekvenser får skolket?
- Vad kan man göra för att få tillbaka skolkarna till skolan?

Intervjuerna pågick under 35-50 minuter, de spelades in med diktafon och transkriberades så noggrant som möjligt. Jag har valt att redovisa intervjuerna genom meningskoncentrering, vilket innebär att de meningar som intervjupersonerna uttrycker har pressats samman till kortare uttalanden. För att understryka vissa uttalanden har jag även använt direkta citat från informanterna (Kvale, 1997).

5.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

God reliabilitet innebär att mätningarna är korrekt gjorda och att man varit noggrann vid bearbetningen av informationen (Thurén, 2006; Holme & Solvang, 1997) Det går inte att undvika att det under insamling och bearbetning av information smyger sig in fel men det gäller då att vara uppmärksam och medveten om detta.

När det gäller studien från skolans databaserade frånvarostatistik kan det förekomma vissa brister eftersom det är olika personer som använder programmet. Vissa lärare är noggrannare och skriver upp allt, även några minuters sen ankomst medan andra lärare ser mellan fingrarna. Vidare kan frånvarostatistiken störas av att skolan använder sig av vikarier som inte har lärt sig systemet eller som inte har inloggningsuppgifter till programmet. En annan felkälla är att föräldrarna dagligen måste anmäla frånvaro för sjukdom. Många föräldrar tror att det räcker första dagen, men då är det viktigt att de talar om hur många dagar deras barn kommer stanna hemma. Om de inte gör det

kommer det stå oanmäld frånvaro nästa dag vilket vid min studie kan uppfattas som skolk.

Validitet innebär att man verkligen undersökt det man vill undersöka (Thurén, 2006). Det datorbaserade frånvaroprogrammet används för att registrera frånvaro och genom att undersöka siffrorna i det programmet undersöker man frånvaro och inget annat. Mätinstrumentet mäter det man avser att mäta (Stukát, 2006). Eftersom min kvantitativa studie belyser frånvaron under en period som spänner över flera år, är det min uppfattning att validiteten i studien är hög och ger en tillförlitlig bild av frånvarons omfattning.

Genom att komplettera med intervjuer bedömer jag att studiens reliabilitet och validitet stärks ytterligare, men det är viktigt att betona att det inte går att generalisera statistiken eller elevernas svar i min studie till att omfatta alla elever i Sverige. Antalet informanter har därtill varit för få och deras uppfattningar har enbart handlat om dem och deras skola. Däremot ger sannolikt de frågor där både elevernas och personalens svar samt frånvarostatistiken överensstämde, en vägledning i sökandet efter svaret på varför elever skolkar och vilka konsekvenser detta får.

5.6 Etiska överväganden

Susan Tetler poängterar vid en föreläsning vid Malmö Högskola (2008) vikten att tänka över sin egen position i intervjun och att man aldrig kan vara helt neutral. ”Var och en som utför en samhällsvetenskaplig undersökning måste vara klar över det ansvar som han eller hon påtar sig för de människor som på olika sätt blir indragna i undersökningen” (Holme & Solvang, 1997, s. 336). Det finns fyra olika grundläggande krav som bör vara uppfyllda för att följa de etiska riktlinjerna vid forskning, dvs. informationskravet, samtyckekravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Jag började med att informera grundskolechefen samt mina rektorer om min studie. För att undvika att ungdomarnas medverkan inte får negativa konsekvenser är det av vikt att rätt information går ut till berörda. Jag valde att skicka ett informationsbrev (Bilaga 2) till elevernas föräldrar där jag presenterade undersökningens syfte samt bad om deras

godkännande av intervjun, för att därigenom undvika ifrågasättande i efterhand. I brevet framgick betydelsen av varje elevs bidrag samt att intervjun var frivillig och att eleven skulle vara anonym. Även eleverna informerades noggrant om syftet med undersökningen före genomförandet av intervjun.

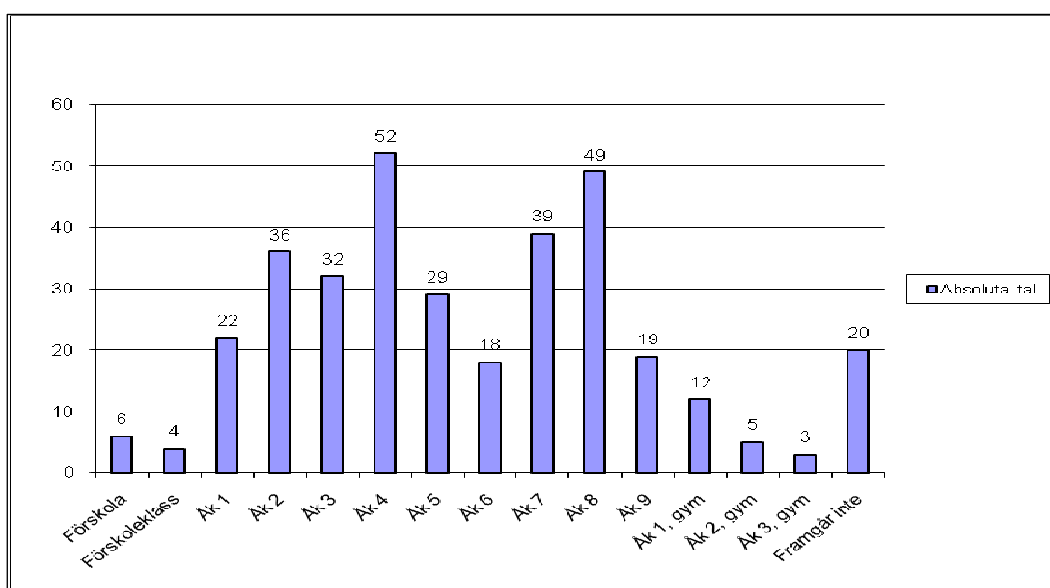
Vid bearbetningen av frånvaron krävs inte samma godkännande krav från föräldrar. Elevers frånvaro är inte någon sekretessbelagd information, vilket medför att vem som helst kan få ta del av en elevs frånvaro. Givetvis har all data behandlats med respekt och inga elevers eller grupperns namn har lämnats ut i min studie. I uppsatsen ska det inte kunna gå att utläsa att det gäller någon speciell elev eller klass. Frånvarostatistiken kommer att jämföras med nationella prov samt betyg från höstterminen i 9.an. De resultaten är inte heller sekretessbelagda, samma sak gäller här som med frånvarostatistiken att det inte kommer att medföra att någon elev känner igen sig.

6 Resultat och analys

Jag har valt att dela upp resultat och analysavsnittet i två delar. För att kunna skapa mig en bild av hur stort problemet med skolk är och för att kunna se om skolk och resultat från tidigare skolår har någon koppling valde jag att starta med en kvantitativ studie. I studien har jag analyserat kommunens kartläggning av åtgärdsprogram, frånvarostatistik, resultat från nationella prov åk 5 och betyg hösten 2008. Jag har valt att studera samtliga nior på den studerade skolan och deras resultat från åk 5. I avsnitt nummer två redovisas den kvalitativa studien och de resultat jag fått fram från intervjuer med elever och personal på den studerade skolan.

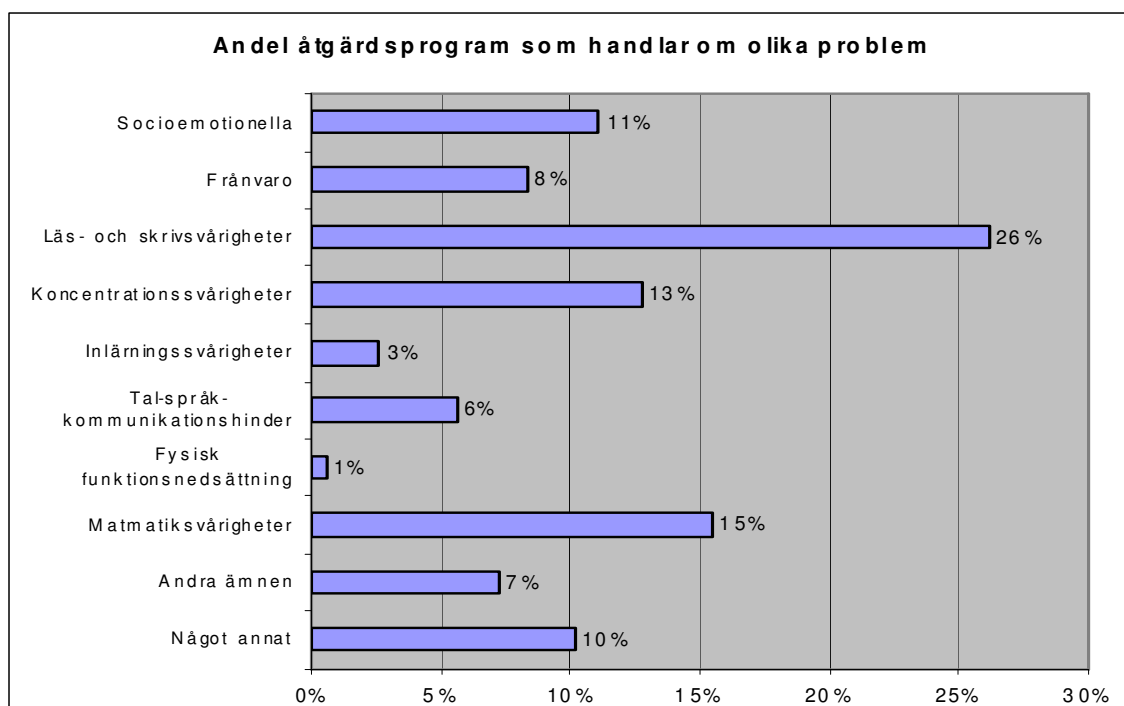
6.1 Kommunens kartläggning av åtgärdsprogram

Det övergripande arbete som genomförts av den studerade kommunen gällde kartläggning av åtgärdsprogram och resulterade i statistiska uppgifter av intresse för mina fortsatta undersökningar. Kartläggningen genomfördes med hjälp av ett enkätverktyg varigenom ett stort antal åtgärdsprogram studeras för att skapa en bild av hur stödet organiserats och de arbetsmetoder som använts för ett inkluderande förhållningssätt. I min studie har jag inte fördjupat mig i inkluderingsfrågan utan jag har valt de avsnitt som handlar om olika anledningar till varför åtgärdsprogram upprättas.

Figur 6.1.1 Antalet insamlade åtgärdsprogram

Tabell 6.1.1 visar antalet insamlade åtgärdsprogram och hur dessa är fördelade på de olika skolformerna i kommunen. Det totala antalet är 346 stycken. De flesta åtgärdsprogrammen kommer från grundskolan där åk 4 och åk 8 har de högsta staplarna, 52 resp. 49. Att andelen sjunker från åk 4 till åk 5 kan bero på att eleven har samma lärare och att åtgärdsprogrammet som skrevs i åk 4 fortfarande är gällande i åk 5. Att andelen stiger så markant från åk 7 till åk 8 har sannolikt sin förklaring i den tydlighet eleven får genom betygen. Enligt Skolverket (2003) är det vanligare med åtgärdsprogram i de lägre årskurserna vilket inte stämmer i denna studie. Åtgärdsprogram från åk 7-9 är i antal ungefär detsamma som för åk 1-6. Jag tolkar det som om att arbetet med åtgärdsprogram utvecklats under åren och skolorna har hittat rutiner och former som gör att även de högre stadierna skriver fler åtgärdsprogram. Det låga antalet åtgärdsprogram i förskolan kan ha sin förklaring i att upprättande av åtgärdsprogram inte omfattar förskola och vuxenutbildning (Skolverket, 2001). Antalet åtgärdsprogram på gymnasiet är förhållandevis lågt men kommunens gymnasieskola är inte stor och förhoppningsvis minskar antalet när eleverna blir äldre och själva får välja inriktning.

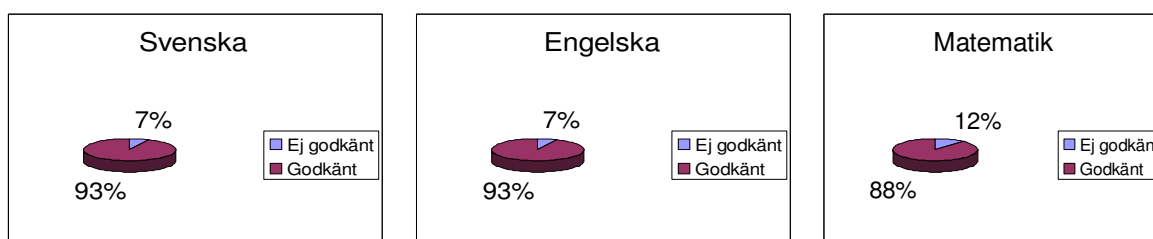
Figur 6.1.2 Andel åtgärdsprogram för olika problem

Av resultatet från kartläggningen framgår att läs-, skriv- och matematiksvårigheter är den vanligaste anledningen till att åtgärdsprogram upprättas. Vidare går att utläsa att åtta procent eller vart 12:e åtgärdsprogram skrivs pga. frånvaroproblematik.

Sammanlagt har 32 procent av åtgärdsprogrammen upprättats pga. socioemotionella problem, hög frånvaro eller koncentrationssvårigheter. Resultatet ovan bekräftar vad som framkommit i andra studier, vilka visar att det är två slag av svårigheter som dominerar (Asp-Onsjö, 2008; Skolverket, 2003). Dels handlar det om lärandesvårigheter, dvs. att skolans krav inte överensstämmer med elevens möjligheter och förutsättningar att nå målen, dels om beteendeproblematik som kan ta sig uttryck som socioemotionella svårigheter och koncentrationssvårigheter. Häggqvist (2000) framhåller att skolkl nästan uteslutande är ett problem på högstadiet. Karlberg & Sundell (2004) undersökning visar att skolkl även är ett stort problem på gymnasiet. Enligt barnläkare Staffan Särnblad (Reportage i Närkes Allehanda, 5 april 2009) kan frånvaro dels ha sin förklaring i att det händer mycket runt tonåringar i puberteten. Kroppen förändras genom att man växer på längden och får manliga respektive kvinnliga former samtidigt som man ska utvecklas mentalt för att bli vuxen.

6.2 Nationella prov åk 5 och betygsstatistik hösten åk 9

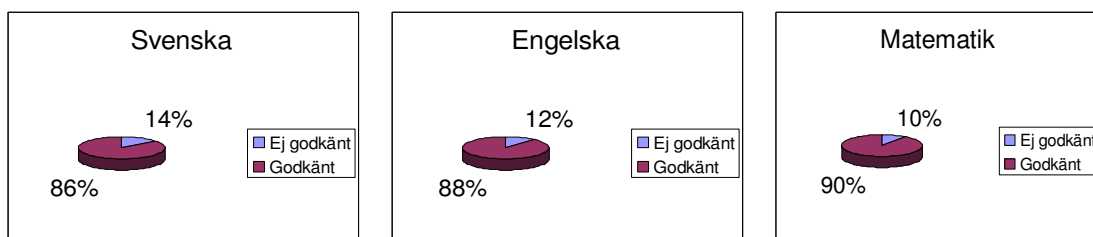
Är det skolket som försämrar skolresultaten eller skolkar eleverna för att de inte klarar kraven och är rädda för att misslyckas (Jönsson, 1990)? Jag har fördjupat mig i den frågan och ämnar nu undersöka om hög ogiltig frånvaro i åk 9 har någon koppling med underkända resultat på nationella proven åk 5. I undersökningen studeras skolans samtliga elever som lämnar åk 9 våren 2009. För att försöka finna mönster och samband har jag valt att plocka fram deras resultat från nationella proven åk 5, betyg från höstterminen 2008 och frånvarostatistik från åk 9.

Figur 6.2.1 Antalet godkända och icke godkända från Nationella proven åk 5

I figuren framgår hur många elever som inte klarade de nationella proven i åk 5. Av de 190 elever som ingick i studien var det 13 elever som inte klarade målen i svenska, 14 elever som inte klarade målen i engelska och 23 elever som inte klarade målen i matematik. Endast en av eleverna saknade godkänt betyg i engelska för höstterminen i åk 9. I svenska och matematik hade tre elever av fyra uppnått betyg för höstterminen i åk 9.

Undersökningen visar att de flesta elever som inte uppnådde målen i åk 5 klarat sig bra och har betyg höstterminen åk 9. Antalet elever som inte klarade nationella provet i svenska i åk 5 var 13 stycken. Endast tre av dessa elever saknade betyg för höstterminen i åk 9. I ämnet matematik var det 23 elever som inte klarade nationella provet i åk 5, men redan under höstterminen i årskurs 9 hade 17 av dem fått betyg i ämnet. Engelska var det ämne som visade bäst resultat, endast en av de elever som inte klarade nationella provet i åk 5 saknade betyg för höstterminen i åk 9. Min tolkning är att skolan efter de nationella proven åk 5 riktat sina resurser för att stärka de eleverna som inte klarar målen. Tydligheten med nationella proven kan även ha medfört att föräldrarna insett i ett tidigt skede vikten av stödinsatser och tagit mer aktiv del i barnens skolarbete.

Figur 6.2.2 Antalet godkända betyg hösten 2008 för samtliga åk 9 elever i svenska, engelska och matematik.

Resultatet visar antalet elever som inte uppnådde målen i svenska, engelska, och matematik höstterminen 2008 i åk 9. Antalet elever som ingick i undersökningen uppgår till 190.

Av siffrorna framgår en viss skillnad mellan åk 5 och åk 9. Antalet elever som klarade matematiken är fler i åk 9 än i åk 5, vilket är positivt med tanke på den negativa trend matematikämnet hamnat i de senaste åren. Enligt TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study, som undersöker kunskaper i matematik och

naturkunskap i åk 4 och åk 8, 2007) presterar svenska elever under EU/OECD-genomsnittet i matematik, resultatet har även försämrats sedan TIMSS 2003. Enligt Skolverket (2009) saknade 23 procent avgångsbetyg i matematik våren 2008. Att fler elever på den studerade skolan klarade målen i åk 9 kan bero på den satsning skolan gjort i ämnet genom att starta en matematikverkstad där elever som är i störst behov av extra träning i ämnet får sin undervisning.

Genom att studera den datorbaserade frånvarorapporteringen fann jag att de som inte klarade av nationella proven åk 5 inte hade högre frånvaro i genomsnitt än den sammanlagda frånvaron för alla elever i åk 9. Eftersom studien genomförts på ett begränsat antal elever finns det ingen möjlighet att generalisera resultatet för alla rikets åk 9 elever. På den studerande skolan visar dock resultatet att elever med problem att klara nationella proven i åk 5 inte automatiskt har högre oanmäld frånvaro i åk 9. Anledningen till att jag skriver oanmäld frånvaro och inte skolk beror på att det kan finnas olika anledningar till elevens frånvaro. Många gånger handlar det om att eleven skolkar från lektionerna men det är viktigt att poängtera att det kan finnas en liten felmarginal beroende på att föräldrar kan ha glömt att ringa in sjukfrånvaro eller att mentorn missat att föra in läkarbesök, ledighet eller någon annan giltig förklaring

6.3 Intervjuer

I den andra delen av min studie har jag valt att genom personliga intervjuer försöka finna en förståelse av elevers och personalens tankar kring skolk. Sammanlagt intervjuades fem elever i 15-16 års ålder, två pedagoger samt personal ur Elevhälsoteamet (EHT). Eleverna i studien hade olika erfarenheter av skolk, någon elev hade aldrig skolkat medan någon var van skolkare. En av eleverna som inte skolkade umgicks med det ”gänget” som skolkade mycket. Eleverna, som representerades av bägge könen, har i resultat och analysdelen förkortats med E1-E5. Pedagogerna har förkortats med P1 och P2 och personalen från Elevhälsoteamet med EHT. Pedagogerna hade olika erfarenheter av skolk, den ena arbetade dagligen med elever med hög frånvaro och den andra hade nästan ingen erfarenhet alls av skolk. Personalen från EHT hade stor erfarenhet av elever som valt att inte vara i skolan.

6.3.1 Vilka elever skolkar och varför skolkar man?

Samtliga informanter var överens om att det är svårt att se på en person om han/hon är en typisk skolkare. Eleverna upplevde att det finns olika anledningar till skolk. En menade att man skolkade för att vara med i "coola gänget", en annan att det handlade om grupstryck men även att man mår dåligt eller inte orkar med pressen i skolan. En tredje poängterade att dåliga hemförhållanden kunde vara en avgörande faktor till att man väljer bort skolan. De vuxna som intervjuades var alla överens om att det finns olika former av skolk och en av pedagogerna beskrev det så här

Det finns de som skolkar pga. grupstryck. Som har svårt att säga nej till sina kamrater. De ser jag som en stor grupp. När du frågar hur en typisk skolkare ser ut, så tror jag man tänker på den sortens elever när man tänker skolkare. De som dras med ut och står och röker istället. Men jag ser också elever som är ensamma, som skolkar pga. den anledningen. Helt ensam, inte beroende av en enda kamrat, utan drar sig hem helt av sig själv. Det finns de som mår psykiskt dåligt och de finns i den här gruppen ensamma elever, sen finns det de som bara gör det lite sporadiskt (P2).

Enligt EHT-personalen är skolan en social arena och därför väljer många elever att stanna kvar i skolan när de skolkar. Samtliga i personalgruppen ansåg att dessa elever är lättast att nå och hjälpa, medan den grupp av elever som av olika anledningar stannar hemma är betydligt svårare att få tillbaka till skolan och lektionerna.

Samtliga intervjuade var överens om att det är lika vanligt med skolk hos flickor som hos pojkar och att det är vanligare i de högre stadierna.

Beträffande vilka ämnen eleverna skolkar mest från skilde sig elevernas och personalens uppfattningar åt. Samtliga i personalen nämnde idrott som ett ämne från vilket eleverna ofta väljer att skolka:

Idrott är ett mycket utlämnat ämne, det är dusch och omklädningsrum (P1)

Tyvärr måste jag säga idrott, tyvärr. Tittar man på åtgärdsprogram, har man problem så är det här med "gympapåsen" en stor grej....(P2)

Idrotten är utsatt, det är en speciell situation. Dels omklädningsrummen, dels att man måste visa upp sig inför alla. Ens svagheter blir tydliga, det blir svårt att dölja (EHT1).

Eleverna gav dock i sina svar bilden av att det är faktorer som tex. ämnets svårighetsgrad, relationen till läraren, schemaläggning, betygskrav, etc som påverkar viljan att delta:

Det är sådana ämnen som man inte får betyg i, t.ex. elevens val. Eller när det är sista

lektionen. Kärnämnen brukar man gå på. Det beror ibland på läraren, vissa lärare har inte så bra koll och märker inte att man försvinner från lektionen (E1).

Det är nog mest so och no. För no tycker alla är tråkigt. Vissa tycker det är kul, men de flesta tycker det är tråkigt och jobbigt. Och so i en hel timme, för det är rätt jobbigt om man har det varje dag (E2).

Jag tror man skolkar från matte och no för de är svårare. Det är många som inte är intresserade av matte och no. Jag tycker so är jätteroligt och sådant med no och matte intresserar mig inte, men jag vill ändå gå dit för att fixa mina betyg (E3).

Det beror på ämnet och lärare. Det beror på relationer till lärare och om man har vikarie. Tidiga idrottslektioner kl. 8.00 brukar man skolka från (E4).

Eleverna tyckte olika när det gäller skolans krav. Någon menade att skolan ställer alldeles för höga krav medan någon annan tyckte att eleverna är dåliga på att hantera kraven. Skolan borde lära eleverna att planera och hitta strategier för att klara arbetet. En elev menade att man alldeles för ofta behöver visa upp sina kunskaper genom prov och att det finns lärare som använder helt andra och bättre metoder för att mäta elevernas kunskaper.

Vi är alltid alla på våra lektioner. Min lärare är bra, jag har det bra. Hon sätter inte för höga krav och inte massa prov utan hon lär ut på andra sätt. Men vissa har ju prov varje vecka och de tycker att det är jättestressigt. Det fastnar bättre för vi gör laborationer och då blir det att man tycker det är kul istället för att sitta och skriva hela tiden (E2)

Min tolkning av informanternas svar är att det inte går att se på en elev om han eller hon är en typisk skolkare. Informanterna var även överens om att det finns olika sorters skolk samt att skolkarna kan delas in i olika grupper. Indelningen stämmer väl överens med de grupperingar som beskrivs i litteraturen. De olika grupperna består enligt informanterna av;

- elever som av olika anledningar väljer att stanna hemma (hemmasittarna),
- elever för vilka skolan är en social arena och där man väljer att stanna kvar i skolan fast man inte går på sina lektioner (korridorvandrarerna), samt
- elever som skolkar ofta, bl.a. på grund av att grupptricket gör det svårt att stå emot).

Den sistnämnda gruppen väljer ofta att uppehålla sig kring skolan för att synas, och ofta för att röka.

Att uppfattningen om vilka ämnen man väljer att skolka från skiljer sig så markant mellan eleverna och de vuxna, kan bero på olika tolkningar av begreppet skolka. Det kan vara så att eleverna inte uppfattar det som skolka när man väljer att sitta på läktaren under idrottslektionerna, dvs. när man är på lektionen utan att delta. Medan personalen uppfattar detta som skolka. En av pedagogerna nämnde även de så kallade "halvtidskolkarna". De som är "inne och vänder" på lektionerna, eller ger sig i väg till biblioteket och sen kommer tillbaka till lektionen utan att ha utträttat något skolarbete. Eleverna uppfattar förmodligen inte detta som skolka, medan pedagogerna har en helt annan uppfattning.

Elevernas svar visar att relationen till lärarna och innehållet på lektionerna har stor inverkan på förekomsten av skolka. Svaren understryker vikten av att ha engagerade lärare som har bra kontroll på sina elever samt att lektionerna inte får vara för svåra eller för "tunga". En elev framhöll även betydelsen av att mäta kunskaper med andra metoder än enbart genom skriftliga prov. Jag tolkar det så att elevernas motivation och närvaro förbättras genom varierande undervisningsmetoder.

Schemats utformning förefaller också ha stor betydelse. Enligt eleverna ökar frånvaron vid exempelvis tidiga idrottslektioner eller inför sista lektionen för dagen. Detta är viktiga synpunkter att tänka på för en schemaläggare. Att lägga in en håltimme före dagens sista lektion kan vara avgörande för vilket antal elever som deltar i undervisningen.

6.3.2 Vilka konsekvenser får skolket?

Eleverna och personalen var alla överens om att skolka medför sämre resultat och betyg. Samtliga elever poängterade vikten av att delta på lektionerna för att kunna tillgodogöra sig undervisningen och nå målen.

Ja absolut, är man inte närvarande på lektionerna missar man mycket (E4)

Ja, man måste vara på lektionerna och engagera sig (E5)

Jag tror att de som skolkar inte kommer att lära sig det man lär sig under lektionstiden (E1).

En av pedagogerna uttryckte sig så här i frågan:

Ja i förlängningen är det så. Ja det tror jag tyvärr. Sen tror jag att många som skolkar är jätteduktiga elever. Hur man vill och hur man sätter in åtgärder ger resultat, många av

skolkarna idag som när G skulle säkert ha både Vg och Mvg om de inte skolkat. Många är väldigt duktiga (P2).

Samtliga informanter menade att det finns en koppling mellan skolk och tobak, framförallt tobaksrökning.

Om man snusar är det ingen fara, men när man röker är det lätt att fastna där ute (E5)

Ja, det är det, det är bara så (E1)

Ja, absolut, kanske inte de som är hemma men de som är i skolan, som står i rökrutan (EHT)

Skulle kunna vara så, var söker man sig om man skolkar från skolan. Det är ju dit där man blir välkommen, ute bland rökarna (P1).

Däremot var svaren inte lika entydiga när det gäller kopplingen alkohol/droger och skolk. Risken att själva skolkandet skulle bana vägen för ett fortsatt testande av gränser verkade inte lika uppenbar för informanterna som kopplingen mellan skolk och rökning. Informanterna hade delvis olika uppfattning om hur framtiden ser ut för dem som skolkar. Personal ur EHT menade exempelvis att den frågan i första hand påverkas av vilket "skyddsnet" som finns utanför skolan.

Vissa kommer klara sig bra utifrån vad de vill. Vissa kommer att bli utslagna och vissa kommer klara sig jättebra. Det beror på vilket stöd man har utanför skolan (EHT).

Av informanterna såg pojkarna mer positivt än flickorna på skolkarnas möjligheter i framtiden. Pojkarna menade att allt kommer att ordna sig när man blir äldre. När man är ung gör man dumma grejer och det här med skolk är, enligt pojkarna, någonting man växer från.

Min analys är att samtliga elever var i sina svar eniga om att skolk påverkar betygen, och att det är viktigt att delta på lektionerna för att kunna tillgodogöra sig de kunskaper som krävs för ett gott resultat. Utan att våga dra några generella slutsatser tolkar jag svaren så att i vart fall de elever som intervjuades ansåg att "lärarledda" lektioner bidrar till ökade kunskaper och goda resultat. För mig som lärare gäller det att få varje elev att förstå varför kunskap är viktigt för just honom eller henne, och att känna en glädje i att hämta in kunskap.

Samtliga informanter var överens om att rökning och skolk är förknippat med vartannat och att det ena leder till det andra. Däremot var alla inte säkra på ett motsvarande samband mellan skolk och alkohol/droger. Ur detta perspektiv ter sig arbetet med att

förebygga skolk även som ett hälsoprojekt genom att ju fler elever vi lyckas samla in till lektionerna, desto mindre tid får de att utveckla sitt rökande. Vilket i sig vore skäl nog för en helhjärtad satsning i varje skola på åtgärder som förebygger skolk.

De intervjuade pojkarna såg annorlunda på framtiden än flickorna vad gäller skolkande elever, och menade att ”allt kommer ordna sig när man blir äldre”. EHT personal menade att vissa kommer klara sig bra men inte alla och att detta i sin tur beror på vilket stöd eleven har utanför skolan.

6.3.3 Vad kan man göra för att få tillbaks skolkarna till skolan?

Eleverna poängterade att rätt umgänge, tydliga mål och det faktum att gymnasievalet stundade var faktorer som påverkade eleverna positivt och fick dem att sluta skolka.

Först hade personen ett umgänge som skolkade, sen skaffade den sig ett umgänge som skötte sig och gick till skolan (E2)

Det handlar om att hon fick hjälp med att inse att hon ville komma in på gymnasiet, ett mål (E4)

Jag tro hon tänkte att tiden rann iväg. Att nu måste jag gå på IV och jag tror de flesta inte vill gå på IV (E3)

På frågan om vad skolan kan göra för att stärka elever som skolkar var personal och elever överens om att lärarna har en viktig roll. En elev som nyligen bytt skola berättade att på den gamla skolan visste man inte riktigt hur man låg till och att lärarna inte brydde sig, vilket medförde en högre frånvaro. Medan lärarna på elevens nya skola var mer aktiva och hjälpte eleverna att ställa upp egna mål, vilket resulterade i minskad frånvaro. Eleverna menade att det är viktigt att lärarna är aktiva och pratar med eleverna samt ägnar dem tid även utanför lektionens ramar. Även personalen ansåg att lärarnas engagemang har stor betydelse.

Har man varit borta ska det vara någon som säger välkommen tillbaka. Du ska vara sedd och du ska vara saknad (P1)

Lärarna får aldrig släppa taget. Det är svårt utan vuxnas hjälp. Det som kan vara skönt för eleven är att man kan skylla på den vuxna. Nu måste jag gå annars får jag utgångsförbud eller så kommer läraren och skäller, det är bättre att säga så än bara säga jag måste gå för det är lektion (EHT)

Ett av skolans problem enligt personalen är att man upptäcker frånvaron för sent. Kontakten med föräldrar måste komma direkt. Ärenden om skolk behöver många

gångar behandlas av EHT. Även här är det viktigt att ta tag i problemen i ett tidigt skede och att rätt personer arbetar med eleven.

En av eleverna ansåg att skolan skulle nå framgång genom att entusiasmera eleverna bättre.

När vi hade datakunskap i skolan var jag helt glad, datorkunskap tycker jag är kul, det är jag intresserad av, och sen var det matte som jag inte fattade. Då mådde jag illa och gick hem. Det måste vara något som tar tag i en. Det är kul när man kan matte men tråkigt när man inte kan. När man inte får hjälp eller inte fattar vad läraren säger då är det inte lika kul (E5)

Att föräldrarnas engagemang har stor inverkan var samtliga informanter ense om. Det är viktigt att uppmuntra, stödja, ställa rimliga krav och ”peppa” sina barn. Att hota och skälla ger inte lika bra resultat, ansåg man.

Sura är inte lönt, då berättar man inget. Utan man måste kunna prata med sina föräldrar (E5).

Peppa barnen och inte hota dem. Klara det här, du är bra.....(E2)

Jag har en mamma som är hack i häl på mig. I början tyckte man det var jättetråkigt. Varför kan hon inte vara som alla andra mammor? Men nu har man blivit lite äldre, hon säger att jag kommer tacka henne en dag (E1).

Föräldrarna är en outnyttjad resurs, vi får aldrig säga att det inte är lönt att ringa föräldrarna. Det är alltid lönt att skapa relationer med föräldrarna. De är specialist på sina barn vi på pedagogik (P1).

En av eleverna som tidigare haft stor frånvaro pga. skolk menade att mötena mellan hem och skola utgjorde ett stöd. Mötena hjälpte eleven att inse problemet och hade stor betydelse för elevens möjlighet att bryta den negativa trenden.

Informanternas uppfattning om vilka faktorer som kan hjälpa eleverna att finna skolan meningsfull är, så som jag tolkar deras svar, bl.a. engagerade lärare och föräldrar som kan hjälpa till att sätta upp mål, rätt umgänge och framtidstro.

Samtliga intervjuade eleverna ansåg att rätt umgänge har stor betydelse för närvaron i skolan. Om man umgås med kompisar som väljer att skolka är det svårt att bryta den negativa trenden, men väljer man ”rätt” umgänge skolkar man mindre och fokuserar istället på att sköta skolarbetet. Andra viktiga faktorer är motivationen och förståelsen för vad kunskaperna ska användas till.

Analysen visar att vuxnas engagemang har stor betydelse, samtliga informanter var överens i den frågan. Vuxna måste kunna sätta gränser både hemma och i skolan. De vuxna får aldrig släppa taget och skolkande elever ska vara medvetna om att de är saknade när de inte infinner sig och de ska alltid känna sig välkomna tillbaka till lektionerna. Lärarna ska vara kompetenta i sitt arbete och intresserade av elevernas bästa samt kunna tydliggöra vilka mål som eleverna har att arbeta mot. Att föräldrar och skola samarbetar och arbetar mot samma mål har också stor betydelse för att få eleverna tillbaka till skolan. En av informanterna framhöll att de möten som hållits mellan hem och skola bidrog till insikten om problemen och blev upptakten till en positiv förändring. De intervjuade eleverna såg positivt på att föräldrar engagerar sig.

7 Diskussion

7.1 Resultatdiskussion

I min resultatdiskussion har jag valt att besvara de centrala frågeställningarna i kapitel 4 samt ta ställning till om min hypotes stämmer angående kopplingen mellan dåliga resultat på nationella proven i åk 5 och ogiltig frånvaro (se punkt 4.3 s. 21). Övriga frågeställningar som diskuteras är relaterade till de intervjuer jag genomfört med elever och personal och den bild dessa intervjuer ger av vad skolk är för något, om framtiden för de elever som skolkar samt om skolket ur ett samhälls- och hälsoperspektiv.

Min hypotes att elever som inte klarar målen i åk 5 skulle vara överrepresenterade bland elever med hög ogiltig frånvaro åk 9 visade sig inte stämma, vilket i sig är glädjande. Tvärtom lyckades de flesta elever i åk 5 som inte nådde de nationella målen, få betyg under hösten i åk 9. De hade inte heller högre ogiltig frånvaro än övriga elever på skolan.

Jönssons studie (1990) visar att skolk kan bero på att elever har svårt att hänga med i undervisningen. Jönsson ställer sig frågan om sambandet mellan skolresultat och frånvaro, dvs. om det är skolket som försämrar skolresultaten eller om eleverna skolkar för att de inte behärskar skolan och är rädda att misslyckas. Jag tror att det är en kombination av bägge faktorerna, och om skolan klarar av att hjälpa eleverna i tid är möjligheterna att lyckas betydligt större. Springe (2009) menar att gruppen hemmasittare borde klara skolan utan problem och personalen som arbetade med hemmasittarna uppfattade att de inte hade några inlärningssvårigheter. Skolket har andra orsaker.

Min tolkning av situationen är att eleverna i åk 5 som inte klarat de nationella målen har fått rätt stöd och hjälp som medfört goda resultatet på sikt. Kommunens statistik över antalet registrerade åtgärdsprogram talar för att det kan finnas ett samband. Enligt Skolverket (2003) är antalet åtgärdsprogram fler i de lägre stadierna än de högre stadierna. Emellertid visar Andersson och Clintståhls studie (2009) att antalet

åtgärdsprogram är ungefär lika många i de lägre som i de högre stadierna. Vilket kan vara en förklaring till att eleverna klarat sig bättre än vad jag förväntade mig innan jag påbörjade studien. En tydlig dokumentation i samband med ”överlämningen” från lägre till högre stadier kan också vara en bidragande orsak till det positiva resultatet. En annan faktor kan vara att högstadieskolan lagt ner extra resurser för att möta upp elever med tex. matematiksvårigheter.

Slutsatsen av studien är att om problem uppmärksammas i tid och om stödinsatser sätts in rätt tid är förutsättningarna för en positiv utveckling goda. Jag tolkar studien även så att utvecklingen har gått framåt och att elever med behov får stöd i olika former. Dels genom att skolan försöker att anpassa sin verksamhet efter eleven, dels genom att skolan idag på ett annat sätt än vad man kanske gjorde förr, arbetar med att stärka eleven och att hitta olika verktyg i form av kompensatoriska hjälpmedel. Vilket är ett steg i riktningen mot att tillgodose elevens behov ur det kompensatoriska såväl som ur det kritiska perspektivet (Nilholm, 2007).

Eftersom studien är genomförd på endast en skola är det svårt att utifrån resultatet av studien dra några generella slutsatser i de frågeställningar som har berörts under detta avsnitt. Som en utgångspunkt för den fortsatta kvalitativa studien i form av intervjuer av elever och skolpersonal för att få deras bild av skolket som företeelse och vad skolkandet beror på, har resultatet dock varit av intresse.

Att intervjua både elever och personal om deras uppfattning gällande skolk har varit en mycket intressant del i min studie. Att lyssna, tolka och förstå, samt försöka dra egna slutsatser av alla de olika samtalen har varit både roligt och givande. Elever och personal hade samma åsikter i många frågor, dock inte alla. I någon fråga stämde elevernas svar inte överens sinsemellan, vilket kan bero på olika kön eller olika erfarenheter av skolk.

Både elever och personal var överens om att det finns olika former av skolk, vilket stämmer väl överens med vad som återges i litteraturen (Springe, 2009). Informanterna menade även att det inte går att se på en elev om han eller hon är en typisk skolkare, något som även Lindberg-Bergentoft pekar på i sin studie *Vad är skolk?* (2008). En av pedagogerna myntade dock ett eget uttryck för en svårbedömd form av skolk, nämligen

”halvtidsskolkandet”. Med detta uttryck avsåg pedagogen de elever som, även om de är med på lektionerna, delvis ägnar sig åt annat än skolarbete. Det handlar om elever som hämtar saker i sitt skåp, vässar sin penna, går på toaletten, eller sitter på biblioteket utan att utföra något skolarbete. En intressant vinkling även på frågan var och hur eleverna inhämtar sin kunskap. Forskningen visar enligt Springe (2009) att elever inhämtar 50 procent av vad de lär sig i skolan och att 25 procent av detta sker i form av läxläsning. Med tanke på hur många timmar eleverna rent fysiskt tillbringar i skolan blir frågan särskilt berättigad för ”halvtidsskolkarna”?

Alla informanter hade en gemensam uppfattning av att lärarens relation till eleverna spelade en viktig roll i frågan om skolk. Relationen mellan pedagog och elev är grunden för det pedagogiska mötet. Enligt Jenner (2004) är motivation inte en egenskap utan en följd av erfarenheter man gjort och det bemötande man får. Vilket belyser att pedagogen har en viktig roll i motivationsarbetet. I intervjuerna framkom att skolans handlingsplan mot hög frånvaro användes även om den i vissa fall inte alltid användes rätt. Springe (2009) menar att otillåten frånvaro inte alltid uppfattas som ett stort problem bland lärare/pedagoger. Handlingsplaner blir verkningslösa om synen på problemet och värderingarna av vad som skall uppfattas som ett problem inte är lika bland lärare/pedagoger. I den här frågan tror jag den studerade skolan vunnit mycket på att ha en gemensam kompetensutvecklingsdag i ämnet hög ogiltig frånvaro, där man diskuterar handlingsplanen för att skapa samsyn.

Intervjuerna belyste behovet av samsyn i frågan om vad som är skolk. Eleverna menade att det var från tråkiga och tunga ämnena man skolkade mest, medan personalen ansåg att ämnet idrott drabbades i första hand. Återigen framkom att eleverna inte tycker det är skolk när man sitter på läktaren och tittar på. Här behöver skolan vara tydligare gentemot eleverna. Kimbler (2009) skriver att läraren inför varje lektion ska framföra sina förväntningar på eleven. Tex. att man talar om för eleverna att ”under dessa 60 minuter ska ni uppnå följande. Tonåringar kräver konkret vägledning eftersom tonåringar inte är färdigutvecklade i förmågan att exempelvis planera och väga in konsekvenser (Kimbler, 2009). Även i litteraturen nämns att det är viktigt att tydliggöra målen för eleverna och enligt Jenner (2004) har pedagogen en viktig roll i motivationsarbetet. En av de intervjuade eleverna betonade vikten av att skolan väcker elevernas intresse. I ett reportage i Närkes Allehanda (NA) från den 6 april 2009,

beskrivs hur Fryshusets friskola i Stockholm i sitt arbete utgår från elevernas passionerade fritidsintressen. Eleverna har därmed en identitet från början i någonting de brinner för, vilket enligt skolans företrädare leder till att studierna går bättre även i kärnämnen som exempelvis matte, engelska och svenska (NA, 2009).

Det faktum att flertalet av de elever i min studie som inte klarade målen i åk 5, uppnådde betyg i åk 9, kan hänga samman med att dessa elever fick tydliga och konkreta delmål att arbeta utifrån, vilket medförde att de kände sig delaktiga. Medan den stora grupp av elever som skolkar kanske fått ta ett ansvar som de inte klarar av. Här kommer vi tillbaka till Antonovskys (1991) KASAM-begrepp (Känsla av sammanhang). Även om vi pedagoger tycker att eleverna borde kunna ta ansvar och se konsekvenser är de kanske inte mogna för att göra det. De har svårt att känna delaktighet och se sammanhang och därmed känns inte skolan meningsfull. Ur det perspektivet tyder pojkarnas inställning på en djupare självinsikt än flickorna, genom att pojkarna menar att de växer till sig med åren och att saker och ting ordnar sig när man blir äldre, vilket stämmer bra överens med vad Kimbler (2009) skriver om att man först vid 25 års ålder är mogen för att kunna planera sin tillvaro.

Myndigheten för skolutveckling visar också i en rapport (Björnsson, DN, 1 september 2005) att flickor och pojkar ser olika på skolan. Enligt rapporten är pojkarna mer distanserade till skolan och anser skolan vara mindre viktig än vad flickorna gör. Konsekvensen blir att pojkarna halkar efter i skolarbetet och flickorna dominerar bland dem som får höga betyg. Något som däremot inte verkar påverka antalet skolkare eftersom pojkar och flickor anses skolka lika mycket. (Skolverket, 2008). Att vara duktig i skolan eller bli kallad ”pluggis” är inget som förstärker pojkarnas ställning, däremot försvinner trycket högre upp i åldrarna och vid högre studier.

Även Springe (2009) nämner det nära samarbetet med föräldrarna som en avgörande faktor, samt vikten av att skola och föräldrar drar åt samma håll för att man ska lyckas. I litteraturen beskrivs den omständigheten att föräldrarna bestämmer sig och envist håller fast vid att barnet måste till skolan, som ett viktigt led i arbetet med skolkande elever.

Att skolket även kan ses ur ett hälsoperspektiv känns som ett viktigt skäl för att arbeta med dessa frågor. Det behöver inte vara så att man skolkar för att hinna röka, men tiden man inte går på sina lektioner måste fyllas med andra aktiviteter. I tonåren när man ska bryta sig loss och finna sin identitet är risken att inte kunna stå emot gruppträck större och att olika riskfaktorer kommer in i bilden i samband med skolk är naturligt. Att det finns ett stort antal rökare bland dem som skolkar står helt klart, även om rökningen inte är själva orsaken till att man skolkar. Det finns naturligtvis även elever som röker och inte skolkar och vice versa. Däremot kan arbetet med att stärka de skolkande elevernas självkänsla bli ett viktigt bidrag till deras möjligheter att kunna säga nej inte bara till skolk utan även till rökning och andra riskfaktorer. Att misslyckas i skolan är mao. en riskfaktor inte enbart för psykisk utan även för fysisk ohälsa.

7.2 Metoddiskussion

I min studie har jag valt att kombinera den kvantitativa och den kvalitativa forskningsmetoden. Jag har således fördjupat mig i ämnet skolk genom att dels samla in siffror för olika jämförelser, dels genomföra ett antal intervjuer.

Under arbetets gång har mängden material att bearbeta vuxit kraftigt. Ur den aspekten hade det förmodligen varit arbetsbesparande att enbart använda sig av den kvalitativa metoden och satsa på att genomföra fler intervjuer. Att via den kvantitativa metoden söka sanningen om min arbetshypotes, har varit mycket tidskrävande. Men eftersom det är första gången jag bedriver egen forskning i någon form överhuvudtaget, har det varit både intressant och lärorikt att genomföra bägge metoderna.

7.3 Specialpedagogiska implikationer

Inom forskningen (Skolverket, 2008) talar man om två olika kategorier av skolk. Företrädare för den ena kategorin kopplar samman elevens frånvaro med ett riskbeteende hos individen, medan företrädare för den andra kategorin anser att det är brister i skolans arbetsmiljö som leder till frånvaron. Nilholm (2007) delar på samma sätt in specialpedagogen utifrån ett kompensatoriskt respektive ett kritiskt perspektiv. Utmärkande för det kompensatoriska perspektivet är att man som pedagog fokuserar på att kompensera individens brister, medan det kritiska perspektivet innebär att elevens ”misslyckande” bör sökas utanför eleven, dvs. det är skolans uppgift att skapa en god inlärningsmiljö för alla elever.

Litteraturstudier och mina resultat pekar på att ett snabbt agerande från vuxna är en framgångsfaktor för att motverka skolk. Elever som inte får rätt stöd i tid kan hamna i en ond cirkel där frånvaron ökar och problemen runt eleven växer.

Skolan bör i ett tidigt skede skapa sig en helhetsbild av elevens situation samt inleda ett nära samarbete med hemmet och andra instanser om så behövs. Här får specialpedagogen en betydelsefull roll, dels genom att studera den kontext eleven ingår i och kartlägga elevens behov på både individ, grupp och organisationsnivå, dels genom att ansvara för de olika möten som behöver skapas för att ett samarbete mellan berörda parter ska komma till stånd.

Eleverna i min studie menade att schemats utformning kan bidra till att skolket ökar. Skolket ökar inför sista lektionen på dagen eller tidiga idrottslektioner. Utifrån det perspektivet anser jag att skolk även är ett problem på organisationsnivå. Av den anledningen är det viktigt att göra de som ansvarar för schemalaggningsen uppmärksammade på problemet.

7.4 Slutsatser

Efter att ha arbetat en hel termin med att försöka få insikt i och en djupare kunskap om varför elever skolkar, är det numera min uppfattning att man måste jobba med skolk från många olika infallsvinklar och på många olika fronter. Tonårsperioden är speciell, dels söker ungdomarna sin identitet, dels svallar hormonerna medan hjärnan (Kimbler, 2009) inte har färdigutvecklat förmågan att planera och väga in konsekvenser. Att samtidigt brottas med skolans krav kan för många elever bli övermäktigt.

Både litteraturen och mina intervjuer talar för att snabba reaktioner från de vuxna vid ogiltig frånvaro är viktig och likaså att föräldrarna snabbt involveras. Skolan behöver ett bra närvarosystem som ”larmar” direkt på morgonen när någon elev saknas, efterföljt av en snabb markering att elevens beteende inte är acceptabelt.

Elever som har svårt att strukturera och planera sin tillvaro behöver hjälp med detta för att inte tappa sin motivation. Att eleven vill och kan lära sig är inte en egenskap hos individen, utan en följd av de erfarenheter man gjort och det bemötande man får, där läraren och det pedagogiska bemötandet spelare en avgörande roll (Jenner, 2004). Tonåringar kräver konkret vägledning, läraren bör framföra förväntningar inför varje lektion (Kimbler, 2009) samt hjälpa till att ställa upp och utvärdera delmål.

Antonovskys Kasam-begrepp; att uppnå en känsla av sammanhang, där elevens vardag känns både begriplig, meningsfull och hanterbar bör ligga till grund för arbete med elever som skolkar. Här har samhället, skolan, föräldrar och eleven ett gemensamt ansvar för att hjälpa elever som skolkar att finna en balans i sin vardag.

7.5 Fortsatt forskning

Vår utbildningsminister Jan Björklund har under 2008 fört en het debatt i media kring problemen i den svenska skolan och han har uttryckt uppfattningen att den svenska skolan är den sämsta i världen i fråga om disciplin. När det gäller skolk och sena ankomster toppar Sverige listorna i världen. För att få bukt med skolkande ungdomar har utbildningsministern föreslagit ökad kontroll genom att frånvaron förs in i

terminsbetygen (Lindberg-Bergentoft; 2008, Bynert, 2008). Om det förslaget går genom kan det mycket väl medföra att skolan kan komma till rätta med skolk i en högre utsträckning än vad som är fallet idag. Men min uppfattning är att de grundläggande problem som leder till skolk inte får sin lösning genom ett hårdare kontrollsystem. Fokuset bör ligga på vad eleverna lär sig i skolan och sättet på vilket vi lär ut kunskaper.

Att i fortsatt forskning studera mer ingående de sk. "halvtidsskolkarnas" metoder för att inhämta kunskap tror jag kan vara intressant för att skapa förståelse för den traditionella skolans roll och för möjligheterna att utveckla alternativa och effektivare metoder för kunskapsinhämtning .

Referenser

- Andersson, Nina & Clintståhl, Sandra (2009). *Kartläggning av åtgärdsprogram ur ett inkluderande perspektiv*. Examensarbete på Specialpedagogprogrammet, 15 hp Malmö: Malmö Högskola, Lärarutbildning, Institution för skolutveckling och ledarskap.
- Antonovsky, Aaron (1991). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Asp-Onsjö, Lisa (2008). *Åtgärdsprogram i praktiken. Att arbeta med elevdokumentation i skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Berzelius, Heléne (2009). Patricias skoltrötta period är över. (2009, 5 april). *Närkes Allehanda*, s. 4-5
- Brodin, Jan & Lindstrand, Peg (2004). *Perspektiv på en skola för alla*. Lund: Studentlitteratur.
- Björnsson, Mats (2005). *Kön viktigare än klass för prestationen i skolan*. Hämtat den 2 april 2009, från <http://www.dn.se/opinion/debatt/kon-viktigare-an-klass-for-prestationen-i-skolan-1.383070>
- Bynert, Simon (2008). *Skolk skrivs in i terminsbetygen*. Hämtat den 25 mars 2009, från http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_1696911.svd
- Cervin, Elisabeth (2009). Tonåringens försvarare. *Lärarnas tidning 2009* (9), s. 36.
- Haug, Peder (1998). *Pedagogiskt dilemma specialundervisning*. Stockholm: Skolverket.
- Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Häggqvist, Susann (2000). *Elevfrånvaro. Ett mått på skolans arbetsmiljö och elevers hälsa*. Arbetslivsinstitutet. Rapport nr 2000:7, Stockholm.
- Härdevik, Anders (2008). *Tur för skolan att den är obligatorisk*. Uppsala: JL Utbildning.
- Jenner, Håkan (2004). *Motivation och motivationsarbete i skola och behandling*. Myndigheten för skolutveckling; Forskning i fokus, nr 19. Stockholm: Liber.
- Jönsson, Annelis (1990). *Skolk – forskningsresumé*. Skolöverstyrelsen (Meta rapport nr 1), Stockholm: Norstedts Tryckeri.
- Karlberg, Martin & Sundell, Knut (2004). *Skolk – Sund protest eller riskbeteende?* FoU-rapport 2004-1, Stockholm.

- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. London: Routledge.
- Lindberg Bergentoft, Charlotte (2008). *Vad är skolk?* Examensarbete inom socialt arbete 15 hp Växjö: Växjö universitet, Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete.
- Lpo 94. (1994) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Nationalencyklopedin. Hämtat den 14 februari 2009, från <http://www.ne.se.support.mah.se/artikel/308171>
- Nordisk familjebok (1917). *Uggleupplagan*. Hämtat den 14 februari 2009, från <http://runeberg.org/nfce/0583.html>
- Nilholm, Claes (2007). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Nordahl, Inger (2009) Passioner ska väcka skoltrötta. (2009, 6 april) *Närkes Allehanda*, s. 4-5.
- SFS 1985:1100. *Skollagen. (Ändrad 2000:1108)*. Stockholm: Allmänna Förlaget.
- SFS 1994:1194. *Grundskoleförordning. (Senast ändrad 2006:205)* Stockholm: Allmänna Förlaget.
- Skolverket (2001). *Att arbeta med särskilt stöd med hjälp av åtgärdsprogram*. Stockholm: Liber.
- Skolverket (2003). *Kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskolan*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket (2004). *Svenska elevers resultat över OECD-genomsnittet, Pressmeddelande*. Hämtat den 21 februari 2009, från <http://www.skolverket.se/sb/d/205/a/307>
- Skolverket (2008). *Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan*. Skolverket rapport nr 309.
- Skolverket (2009) *Betyg och provresultat i grundskolan läsåret 2007/2008*
Hämtat den 5 maj 2009, från <http://www.skolverket.se/sb/d/1637>
- Springe, Kjell-Arne (2009). Otillåten frånvaro – om hemmasittare, korridorvandrare och skolkare. *Elevhälsa 2009* (3), 19-45
- Stukát, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Malmö: Studentlitteratur.

Sundell, Knut; El Khouri, Bassam & Månsson, Josefin (2005). *Elever på vift. Vilka är skolkarna?* FoU-rapport 2005:15, Stockholm.

Nyhetsbrev nr 9 (2008). *Försämrade resultat i matematik för svenska elever. TIMSS 2007*. Hämtat den 20 mars 2009, från http://www.skolverket.se/sb/d/2544/a/14285;jsessionid=B71B6A0C422A12DD0A57_5B74418AEEA8

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber AB.

Intervju guide

Frågor till eleverna och personal

Vilka skolkar och varför skolkar man?

Hur tror du att en typisk skolkare ser ut?

Hur många av dina kompisar brukar skolka?

Finns det olika sorters skolka?

Skolkar man för att kompisarna gör det?

Är det lika många pojkar som flickor som skolkar på din skola?

Vad gör eleverna som inte går på sina lektioner?

Vilken årskurs tror du har flest skolkare?

Tror du det är vanligt att stanna hemma för att läsa till prov eller slutföra arbetsuppgifter?

Finns det några skolämnen som man skolkar oftare ifrån?

Om svar ja, isåfall vilka och varför?

Är det pga. otrivsel i skolan man väljer att skolka?

Skolkar man pga. av konflikter med andra elever?

Skolkar man pga. av lärare/lärarna?

Är det vanligt att man skolkar för att man inte orkar med skolans krav?

Uppfattar du att det är många som sitter i rasthallen och som egentligen borde vara på sina lektioner?

Har du själv skolkat någon gång? Isåfall hur många gånger har du skolkat? Varför?

Vilka konsekvenser får skolket?

Vad gör elever som skolkar den tiden de borde vara i skolan?

Tror du att föräldrarna känner till att deras barn skolkar?

Pratar de vuxna (personalen) i skolan med skolkarna?

Tycker du att skolan försöka hjälpa de som skolkar att komma in till lektionerna igen?

Tror du att de som skolkar får sämre resultat och betyg?

Tror du att skolkarna känner samhörighet med sin mentorsgrupp och mentor?

Är tobak, alkohol och droger vanligare bland dem som skolkar än bland dem som inte skolkar?

Hur tror du att framtiden ser ut för dem som skolkar mycket?

Vad kan man göra för att få tillbaka skolkarna till skolan?

Känner du någon som skolkat mycket men som kommit tillbaka till skolan igen?

Ifall svaret är ja, vet du isåfall anledningen till att hon/han ändrade sitt beteende?

Vad tror du skolan kan göra för att få elever som skolkar tillbaka till lektionerna?

Vad tror du eleven själv kan förändra för att bryta den negativa trenden?

Vad kan föräldrarna göra för att få sina barn att sluta skolka?

Bilaga 2

XXXXXX 2009-02-28

Hej!

Mitt namn är Kristina Kruse Lindgren och jag studerar på Malmö Högskola på Specialpedagogprogrammet. I nuläget arbetar jag med min slutuppsats som kommer att handla om skolk och hög frånvaro.

För att kunna genomföra min studie behöver jag intervjua elever och skolpersonal för att ta del av deras uppfattning gällande skolk och hög frånvaro.

Jag räknar med att intervjun kommer att ta ca en timme men de medverkande kan själva bestämma hur länge de vill delta.

Alla uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt och den deltagande kommer att medverka anonymt. Inga namn kommer att nämnas i uppsatsen.

Informationen som samlas in kommer endast att användas för forskningsändamål och ej utnyttjas eller utlånas i kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften.

Genom min studie hoppas jag kunna finna olika framgångsfaktorer som kan hjälpa elever som av olika anledningar har hög frånvaro. Frånvaron är ofta kopplad till svårigheter att uppnå målen i så 9 vilket också medför problem vid fortsatta studier.

För att kunna genomföra min studie behöver jag skriftligt medgivande från dem som är villiga att medverka och från deras vårdnadshavare.

Jag har läst och förstår ovanstående information och är villig att medverka i studien.

_____
Ort

_____
Datum

_____
Elev

_____
Vårdnadshavare

